

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

УФ-м ошлэ-дэмышлэ лофхэм-клэ иминистрэу Сергей Шойгу тыгъуасэ, мэзаем и 3-м, видеоконференцие зэ-хищэгъагъ. Мэфэ чылэхэм субъектхэр зэрафэхъазырхэм ащ зыщигъэгъозагъ.

Ялофшлэн агъэлъэшынэу къафигъэпытагъ

Сергей Шойгу къызэриуагъэм-клэ, пстэумкIи субъект 51-мэ зыфэдэ къамыхуэгъэ чылэ мыгъэрэ кIымафэм къафихыгъ.

Сыбыр температурэр, гурытым-клэ лытагъэу, 40-м ехъоу щехыгъ, 53 — 56-м зыщынэсыхэрри илэх, Темыр Кавказым чы-

лэу градус 20 щыл, 25-м нэсуи къыхэкIы. Ар градус 12-клэ шапхэм нахь макI. Чылэр зэгоогъэ цыфэу сымэджэщхэм яуаллэрэм ипчъагъэ бэклэ хэхъуагъ, машлоу зыкъэзыштэрэр процент 30-клэ нахыбэ хуэгъэ. Псыхъохэм ычлэ нэс ыгъэщтыгъэхэр ахэтых, ычлэ зыщынэмысыгъэхэм мылыр Iужоу атель хуэгъэш, гъатхэм ахэр къызэхэжъухъажыхэмэ къиунхэм ищынагъо щыл. Фабэм, электричеством якъэкIуапIэхэр зыщызэщыкыуагъэхэр, гъоухэм транспортыр ащымызеклошъу зыщыхуэгъэхэр субъектхэм ахэтых. Ом изытет нахышлу хуэнэу мэфэ благъэхэм ежэхэрэп. Ащ пае, къулыкъу пстэуми ялофшлэн агъэлъэшынэу, гъоухэм атехуэхэхэрэм зэпымыоу алыплъэнхэр, гъэстыныпхъэ Iэпчлэгъанэхэр агъэхъазырынхэу, чы-

лэм цыфхэр зэрэзеклонхэ фаер нахыбэрэ алыгъэлэсынэу къариуагъ. Къалэхэм, анахъуу къэлэ-шхохэу зыщыпсэун зимэлэхэр бэу зыдэххэм, ахэм зызшагъэ-фэбэшт ыкIи зышагъэшхэштхэ пунктхэр ащызэхашхэуи къафигъэпытагъ.

Нэужым УФ-м шъолъырхэм хэхъоныгъэ ашIынымкIэ, псауныгъэм икыуэхумэнкIэ, энергетикэмкIэ министерствэхэм ялы-клоу хэлажэхэрэр, нахь зыщы-чылэ субъектхэм япашэхэр къэгущылагъэх, лофхэм языхтет щэгъэгъозагъ. Гидрометеогунчэм илыкло Сергей Шойгу къылуагъэр къыгушыхъагыжыгъ. Тхымафэу къэблагъэрэм температурэр дэклоенэу ежэхэрэп, Сыбыр грудуси 8 — 10-клэ, Къыблэ Федеральнэ шъолъырым градуси 4-клэ шапхэхэм нахь ашымэ-

кIэшт. Пэшлорыгъэшъуу зэрагъэунэфыгъэмкIэ, мэзаер Урысыем и КъыблэкIэ чылэшт, нахь къэфбагъэми, шапхэм граду-си 2-клэ нахь мэкIэшт.

Адыгеим ыльэныкIокIэ видеоконференцием хэлэжъагъ УФ-м и МЧС АР-мкIэ и Гъэлорышлэлэ ипашэу ГъунэжыкIо Мурат. Джащ фэдэу АР-м и Лышхъэ пшъэрэлы къыфишыгъэу хэлэжъагъ Премьер-министрэм игуадзэу Алексей Петрусенкэр. Ащ тызэрэщигъэгъозагъэмкIэ, тишъолъыркIэ тызэмысэгъэ, зыфэдэ къамыхуэгъэ чылэ щыл нахь мышIэми, республикэр ащ лъэныкIо пстэумкIи фэхъазыр, узыгъэгумэкIын аварие ин зыпарэм кыщыхуэгъэп, зэщыкыуагъэ щылэми, охтэ кIэкIым зэтырагъэуцожы, «жидкое топливо» зыфаIорэм фэдэу тонн 362-рэ, шIомыкI тонн 200-м ехъу Iэпчлэгъанэу щыл, электричеством къэзытырэ подстанциехэри чылым фэхъазырых.

ХЪУТ Нэфсэт.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ и Указ

М.М. Дзыбэм медалэу «Адыгеим и Щытхуэзехъ» зыфилорэр фэгъэшъошэгъэным ехылагъ

Адыгэ Республикэм ыпашхъэ гъэхъэгъэ ин дэдэхэр зэрэщыриIэхэм ыкIи ильэсыбэ хуэгъэу Иоф зэришлэрэм афэшI медалэу «Адыгеим и Щытхуэзехъ» зыфилорэр

Дзыбэ Мусэ Мыхъамэт ыкIом — федеральнэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Граждан оборонэмрэ ошлэ-дэмышлагъэ зыхэлъ тхыамыкIагъохэмрэ ялофыгъохэмкIэ Урысые научнэ-ушэтэкIо институтым» ипашэ игуадзэ фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, мэзаем и 3, 2012-рэ ильэс N 51

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие иунашъу

ТэхутэмыкIое районым хэдзынхэмкIэ ичIыплэ комиссие решающэ голосым ифитыныгъэ илэу хэтыщтым игъэнэфэн ехылагъ

ТэхутэмыкIое районым хэдзынхэмкIэ ичIыплэ комиссие решающэ голосым ифитыныгъэ илэу хэтыщтым игъэнэфэн ехылагъ. ТэхутэмыкIое районым хэдзынхэмкIэ ичIыплэ комиссие решающэ голосым ифитыныгъэ илэу хэтыщтым игъэнэфэн ехылагъ. ТэхутэмыкIое районым хэдзынхэмкIэ ичIыплэ комиссие решающэ голосым ифитыныгъэ илэу хэтыщтым игъэнэфэн ехылагъ.

1. ТэхутэмыкIое районым хэдзынхэмкIэ ичIыплэ комиссие решающэ голосым ифитыныгъэ илэу Шэуджэн Тимур Аслъан ыкIор, 1986-рэ ильэсым къэхъугъэр, Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие къэбархэмкIэ игупчэ иадминистраторэу Иоф зышлэрэр, чIыплэу зыщыпсэурэмкIэ хэдзаклохэм яззIукIэ комиссием хэгъэхъэгъэнымкIэ игъоу ыльэгъугъэр хэгъэхъэгъэнэу.

2. ТэхутэмыкIое районым хэдзынхэмкIэ ичIыплэ комиссие мы унашъор IэкIэгъэхъэгъэнэу.

3. Мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ

Адыгеим», «Адыгэ макъэм», джащ фэдэу Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие иофициальнэ сайт арыгъэхъэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие и Тхымагъэу Ю.А. ХЪУТ

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие исекретарэу Ф.З. ХЪАЦИЦИ

къ. Мыекъуапэ, щылэ мазэм и 30, 2012-рэ ильэс N 117/629-5

Дунэе шапхъэхэм адиштэшт

ОАО-у «Темыр Кавказым икурортхэр» зыфилорэм игенеральнэ директор игуадзэу Юрий Карпенкэм къызэриуагъэмкIэ, 2014 — 2015-рэ ильэсхэм якIымэфэ лъэхъан ехъулэу курортэу «Лэгъо-Накъэ» илофшлэн ригъэжэшт. А уахътэм ехъулэу инфраструктурэ псэуальэу ашIынэу рахъухъагъэхэм япроцент 15-р гъэцэкIагъэ хуэшт, канатнэ гъогу 15 агъэпсышт, нэггырэ мин заулэ зычIэфэшт хыкIэхэр къызэлуахыштых, зызыгъэпсэфынэу къэкIорэ хыкIэхэм финанс амалэу аIэкIэлъым елытыгъэу ахэр зэтеуыгъэштых.

— Курортным еклүшт автомобиль гъогухэр зэтегъэпсыхъэгъэнхэр, гъэстыныпхъэ шхъуантIэр, псыр, электричеством объектхэм ящэлIэгъэнхэр анахь мэхъанэшхо зилэ лъэныкIохэм ашIыштых. Проектыр щылэныгъэм щыпхырышчыгъэным пае джыри тшIэнэу тапэ илыр бэдэд. Ау дгъэнэфагъэр зэкIэ зызэшIотхыкIэ, дунэе шапхъэхэм адиштэрэ курорт Адыгеим ыкIи Краснодар крайм яIэ хуэшт, — къылуагъ Юрий Карпенкэм.

Курортэу «Лэгъо-Накъэ» ишIын республикэмкIэ мэхъанэшхо зэриIэр АР-м и Лышхъэу Тхы-

кIушынэ Аслъан пчъагъэрэ къыхигъэщыгъ. Проектыр гъэцэкIагъэ зыхъукIэ, экономикэм хэхъоныгъэхэр зэришIыштхэм даклоу, Иофшлэлэ чIыпIакIэхэр щылэхэ зэрэхъуштыр зэкIэми анахь шхъалэу республикэм ипашэ елыгъэ.

Мы аужырэ ильэсхэр пштэхэмэ, къушхъэ курортхэм ыкIи рекреационнэ комплексхэм яинфраструктурэ сомэ миллиардым ехъу Адыгеим хилъхъагъ. Федеральнэ гупчэмрэ республикэмрэ яIо зэхэлъэу Иоф зэрэздэшлэрэм ишIуагъэкIэ автомобиль гъогуIэхэр ыкIи лъэмыдж-

хэр ашIыгъэх, газыр, псыр, электричеством Мыекъопэ районым ипсэупIэхэм арашэллагъэх, а Иофшлэныр джыри лъагъэ-кIуатэ.

Мыекъопэ районым икыушхъэхэм зашIыгъэпсэфырэ хыкIэхэм япчъагъэ ильэс къэс нахыбэ мэхъу. Чылопсыр зэрэдахэм, мамырныгъэрэ зэгурылоньгъэрэ зэрэтиIэм къахэкIыкIэ тиреспубликэ цыфхэм къыхахы. Курортыр зашIыкIэ, «Лэгъо-Накъэ» ильэсым къыкIокI турист миллиони 2 фэдиэмэ зышагъэпсэфын амал яIэшт. Урысыем ишъолъырхэм ямызакъоу, IэкIыб къэралхэм ахэр къарыкIынхэу ары проектым игъэцэкIэн дэлажэхэрэм зэралытэрэр.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Ліэужхэм яшіэжъ орэмыкІуасэ

Адыгеим, Мыекъуапэ ыкІи Сталинград нэмыц-фашист техакІохэр тидзэхэм ащызэхакъутэхи, шъхьа-фит зашыжьыгъэхэр ильэс 69-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ ныбжьыкІэ акциеу «Ліэужхэм яшіэжъ орэмыкІуасэ» зыфиІорэр джырэблагъэ Мыекъуапэ шыкІуагъ.

Іофтхьабзэм зэкІэмкІи нэбгырэ 500 фэдиз хэлэжъагъ: ветеранхэр, кълэм ихэбзэгъуцу органхэм ялЫкІохэр, общественнэ организациехэр, кІэлэ-еджакІохэр, студентхэр.

Мыекъопэ кълэ админист-рацием ныбжьыкІэ ІофхэмкІэ

иотдел ипашэу Ирина Сергее-вам кызырІуагъэмкІэ, хабзэ зэрафэхъугъэу, 2002-рэ ильэ-сым кышсегъэжъагъэу мыщ фэдэ акциехэр зэхашэх, ащ зэ-кІэ кълэм иеджаплэхэр, вете-ранхэр, ныбжьыкІэхэр кыха-гъэлажъэх. Заор зыфэдагъэр

ныбжьыкІэхэм ашіэным пае а лъэхъаным ифэмэ-бжымыэхэр кызыІотыкІырэ сценариехэр зэхагъэуцох, заом ильэхъан аусыгъэ орэдхэр кълаох.

Гукъау нахь мышіэми, ильэс кълэс тиветеранхэм япчъагъэ нахь макІэ мэхъу зэпыт. Непэрэ мафэм ехъулІу кълэр шъхьа-фит зышыжьыгъэхэм ахэ-тыгъэ ветерани 4 ыкІи Сталин-град заом хэлэжъэгъэ ветеран 12 Мыекъуапэ шэпсэу. Зэххэм кьекІолІэгъэ ветеранхэм ягукъэкІыжъхэмкІэ ныбжьы-кІэхэм адэгошагъэх. Нэужым тилыхъужъхэу зэо мэхъаджэм хэкІодагъэхэм кълээрэугъо-игъэхэр зы такъикърэ афэшъы-гуагъэх, саугъэтым кэгъэгъэ блэрхэр кІэралъхъагъэх.

Программэм ишІуагъэкІэ...

Целевой программэу «2011 — 2015-рэ ильэсхэм унэгъо ныбжьыкІэхэм псэупІэхэр ягъэ-гъотыгъэныр» зыфиІорэм ха-хъэу мы ильэсым Мыекъуапэ шыпсэурэ унэгъо 33-мэ со-циальнэ ахъщэ тынхэр араты-щтых.

БлэкІыгъэ ильэсым мы про-граммэм ишІуагъэкІэ Адыге-им ичІыплэ зэфэшъхьафхэм ащыпсэурэ унэгъо ныбжьыкІэ 27-мэ псэупІэхэр арагъэгъо-тыгъэх, 2010-рэ ильэсым егъэ-пшагъэмэ, унэгъуи 10-кІэ а пчъагъэр нахьыб. Аужырэ ильэсихыр зыпштэкІэ, Мые-къуапэ шыпсэурэ унэгъуи

126-мэ ащ фэдэ социальнэ ахъщэ тынхэр афашІыгъэх.

Мыекъопэ кълэ админист-рацием ипресс-кълуыкІу кы-зэритыгъэмкІэ, зэкІэ унэгъо ныбжьыкІэхэу псэупІэ чІы-плэ зымылэхэр, мы програм-мэм хэлэжъэнхэ алъэкІышт. Ау зэшъхъэгъуситІуми аныбжъ ильэс 35-м къемыхъугъэу шы-тын фае. «Унэгъо ныбжьыкІэ-хэм псэупІэхэр ягъэгъотыгъэ-ныр» зыфиІорэ программэм игъэцкІэн мылкъоу пълухъа-щтыр федеральнэ, республикэ ыкІи чІыплэ бюджетхэм къла-хахых.

КІАРЭ Фатим.

ЯІофшіэн зэфэхьысыжъыгъ

Адыгэ Республикэм и Арбитражнэ суд 2011-рэ ильэ-сым ілофшіэн зыфэдагъэр зыщызэфэхьысыжъыгъэ зэхэсыгъо мэзаем и 1-м шыІагъ. Ащ хэлэжъагъэх АР-м и Арбитражнэ суд итхьаматэ игуадзэу Шы-бзыхъу Заур, судьяхэу Владимир Нефедовымрэ Ша-гудж Барычрэ.

Шыбзыхъу Заур зэхэсыгъом пэублэ гушыІэ кышышІызэ 2011-рэ ильэсым яІофшіэн зы-фэдагъэм кІэкІу кытегушыІагъ. Ащ кызырІуагъэмкІэ, блэкІыгъэ ильэсым Арбитраж-нэ судым зэкІэмкІи дэо тхылъ 2347-рэ кълыхъыІагъ, ащ шыщэу 1476-р граждан правэ-зэфыщытыкІэхэм япхыгъэх, адрэ 760-р административнэ Іофых. Ахъщэу кълыхъыжъы-гъэр сомэ миллиардиц фэдиз мэхъу, 2010-рэ ильэсым елгы-тыгъэмэ, ар бэкІэ нахьыб.

2011-рэ ильэсым дэо ыкІи нэмыкІ тхылъэу кызызкІа-гъэкІожьыгъэхэм япчъагъэ про-цент 41,2-кІэ нахь макІэ хъугъэ.

Предприятиеу банкрот хъу-хэрэм япчъагъэ ильэс кълэс зэрэхахъорэм судьяр кышы-уцугъ. Анахъэу журналистхэр зыкІэупчІагъэхэр Адыгэкълэ дэт фирмэу ООО-у «Время» зы-фиІорэр зэрэзэхъыжъыгъэм икълэбар ары. Джырэ уахътэ предприятиер зэнэкьокъу шы-кІэм тетэу ашэным зыфагъэ-хъазыры. Ар зэхэзыжъыным

лъапсэу фэхъугъэр ахъщэ чІы-фэу кълаштагъэр зэрафэмы-пщыныжъыгъэр ары.

— Мыхэм анэмыкІэу бэрэ зэхэтфырэ Іофыгъохэм ащы-щых чІыгум епхыгъэ дэо тхы-лъэу кълыхъыІагъэхэр. Ащ фэдэ тхылъи 100 фэдиз блэ-кІыгъэ ильэсым зэхэтфыгъ. Джыри ащ фэдиз зэхэтфынэу щыт. Ар кызыыхэкІырэр чІы-гур хабзэм имыжъэу чІыф-хэм ащэфыжъын зэралъэкІы-щтым ылъэныкълэу уасэр кызырэдэкІуаерэр ары, — кълыуагъ Шыбзыхъу Заур.

ЧІыгум епхыгъэ дэо тхылъ-хэр анахъэу кызыдыкІыхэрэр Тэхъутэмыкълэ, Теуцожъ, Джэджэ районхэр арых. Джащ фэдэу журналистхэр зыгъэгу-мэкІырэ Іофыгъоу зыкІэупчІа-гъэхэм ащыц Адыгеим ыкІи Кълэралыгъо биосфернэ чІыопс заповедникым ягъунапкъэхэр зэхэмыфыгъэу непэрэ мафэхэм кызырэнэгъэр.

КІАРЭ Фатим.

Унэгъо 26-мэ аплуштых

2011-рэ ильэсым Мыекъуа-пэ, ушъхъагъу зэфэшъхъаф-яІэу сабий 94-рэ янэ-ятэ-хэм щычІадзыжъыгъ. Нэбгы-рэ 38-р алъыплъэнэу ыкІи аплунэу унагъохэм аштагъэх, 3-р зытыратхагъ. Сабыйхэм алъыплъэгъэным епхыгъэ Іо-фыгъохэмкІэ комиссиеу Мые-кълэ админист-рацием щызэ-хэцагъэм кызырритыгъэмкІэ, кІэлэцІыкІу 15-р зие ны-тыхэм арагъэштэжъынхэ алъэкІыгъ.

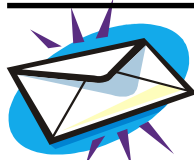
«ІкІыгъэ ильэсым ны-тыхэм чІадзыжъыгъэ кІэлэцІыкІу

56-р алъыплъэнхэу аштагъэх. ЗэкІэмкІи тикълэ дэс унэгъо 28-мэ мыхэм афэдэ сабий 72-рэ аплу», — хагъэунэфыкІы специалистхэм.

Сабый зыплу зышІоигъо унэгъо 47-рэ 2011-рэ ильэсым зигугъу кълэшІыгъэ комис-сием ичэзыу хэтыгъ. Джы а пчъагъэр 21-м нэсыгъ. Ащ кыкІырэр: кІэлэцІыкІубэмэ унагъо агъотыжъыгъ, джыри шІэхэу сабыибэмэ ны-тыхэр яІэхэ хъушц.

(Тикорр.).

Редакцием кълатхырэ письмэхэр

Сафэраз

Сэ кІэлэегъаджэу ильэс 30 Іоф щысшІагъ еджаплэм. Си-псауныгъэ кълыхъыжъы зэхъум сытІысыжъыгъ. «Адыгэ макъэри», «Советскэ Адыгеи-ри», район гъэзетэу «Заря-ри» ильэс пчъагъэ хъугъэу кысэтхыкІых, лъэшэу сигуа-пэу сяджэ.

ТиунагъокІэ Хъатыгъужьы-кълуае тыдэс. Сишъхъэгъусэ ильэс 15-м ехъугъэу сымаджэу сІыгъ. Іофхэр нахь дэй мэхъу зэпытых, плэм кълыхэмы-кІыжъэу хэлъ. Пстэуми анахь кълыныр уызакъоу ащ фэдэ сы-маджэр зепхъаныр ары. Ар бгъэхъыен фае зыхъурэм, зы-горэм уемылгъоу уызакъоу зе-пхъэшъушцтэп.

Тхъаегъэпсэху гъунэгъухэ-ри, Іахьылэу тІлэхэри. Ахэм яІэпыІэгъу кълслъымыІэсы-щтыгъэмэ, сшІэрэп сызэрэ-хъушцтгъагъэр. Мары БжъэшІо Абубэчыр телефонымкІэ сы-дигъо уфытеуагъэми, псын-кІэу кълэсы, шыкІагъэу тІлэр зэкІэ кълтфегъэцакІэ. Анахьы-бэрэ сызэуалІэу, зимашинокІэ сыкълэзыщэкІырэр сигъунэ-гъоу Шэуджэн Аслъан Хъам-зэт ыкълэм иунагъу ары. Ащ ишъхъэгъусэу Светлани, ипшъа-шъэхэу Тамили, икІалэхэу Ру-стеми, Тимури бэрэ яшІуагъэ кълсагъэкІы. Ахэр зэдэлужъ-хэу, зэгурьІохэу мэлэсэх. Та-милэ Мыекъуапэ медучилищыр кълышІухыгъ. Ащ щеджэфэ тызфэе Іээзэгъу уцхэр кълтфи-

хьыхэзэ ильэс пчъагъэм ти-гъэрэзэгъ. БэмышІэу ар унагъо ихъагъэшъ, шІоу щыІлэр кълы-дэхъоу псэунэу сыфэлъало. Ас-лъан нэмыІэмэ, «Тучаным сыд пае лъэсэу укІуагъа, машини-Іу тишагу дэтэу», — ыІо-нышъ, цІэцІэшт. Светэ непэ зытІо-зыщэ тиунэ кълыхъэу хъурэп.

Джыри «тхъауегъэпсэу» засІо сшІоигъомэ ащыц ти-гъунэгъу кІалэу Шъаукъо Рус-лани. Ащ итучан сэ бэрэ сэ-кІо, плэчыжъэ хъазырма. Ащ уежъагъэу е укыкІыжъ тетэу уерэлъэгъуи, машинэр кълы-гъэуцунышъ, уишэн е укышъ-жъын. Тхъаегъэпсэху мыхэм афэдэ кІалэхэр зыплугъэ ны-тыхэр.

Гъэзетым непэ мыхэр кълы-зыкІэстхырэр «цІыфыгъэр чІэ-тэнэ» зэралорэр сыгу кълэошъ ары. ЦІыфыгъэ зымыІэм сыд ешІлагъэкІи ар кълэбгъэгъотын плъэкІышттэп. Ау ар зыхэлъэу, ащ уасэ зыщыфашІырэ унагъом кълыхъухъагъэм ицІыфыгъэ хебгъэнэн плъэкІышттэп, ренэу игъоогъушц.

Сэ анахь лъэІушхоу кълы-шъуфысиІэр мы зигугъу кълэс-шІыгъэхэм тиадыгъэ гъэзеткІэ «Тхъашъуегъэпсэу» ясэжъу-гъэІоныр ары. Псауныгъэ пытэ яІэу, яунагъоным адэтхъэжъ-хэу ильэсыбэс кълэгъэшІэнэу сафэлъало.

ЧЭТЭО Марыет.

Хъатыгъужьыкълуай.

Лъэныкълэ шъхьаІэхэм ащыщ

Мэзаем и 4-р — адэбз (он-кологии) узым пэуцужьыгъэ-ным и Дунэе мафэу агъэнэфагъ. Ащ кълэушыхъаты мы узым дунаим зызэрэщиушъомбгъу-рэм пэуцужьыгъэныр Іофыгъо шъхьаІэу непэ шыгъхэм зэра-щыщыр. Псауныгъэр кълэухъу-мэгъэнымкІэ Дунэе организа-циемрэ (ВОЗ-мрэ) адэбз узым пэуцужьыгъэнымкІэ Дунэе союзымрэ зэгъусэхэу уз шы-нагъом икълэгъэуцун, ащ илЫ-кІыхэрэм япчъагъэ кълыщы-гъэкІэгъэным иамалхэр ззра-хъэх, ау мы лъэхъаным гъэ-хъэгъэшІухэм ягугъу кълашІы-горэп.

Статистикэм кызырриты-рэмкІэ, дунаим ехыжъыхэрэр

зэрылЫкІырэ узхэр зэбгъапшэ-хэмэ, ящэнэрэ чІыплэм щыт адэбз узыр.

Адыгэ Республикэм шы-псэухэу мы уз шынагъор кълэ-зыхагъэщыхэрэм ІэпыІэгъу афэхъунхэм пае Адыгэ респуб-ликэ онкологии диспансерым имызакъоу, онкологии кабине-ти 9 чІыплэ зэфэшъхъафхэм кълэщызІуахыгъ. Ахэм пшъэ-рылгъ шъхьаІэу яІэр узыр нахь пасэу кълыхъэгъэщыгъэныр ары. Ащ ишІуагъэкІэ, сэкълэныгъэ зылэ хъухэрэм, дунаим ехы-жъыхэрэм япчъагъэ кълыща-гъэкІэн алъэкІышт. А гухъэ-ллым фэлорышІэхэзэ, диспан-серым ипециалистхэм ябрига-дэхэр районхэми ащэлэх.

Псауныгъэр кълэухъумэгъэ-ным исистемэ гъэкІэжъыгъэ-ным и Программэ кызырэди-

лътэрэмкІэ, мы узыр кызы-хагъэщыгъэхэм ІэпыІэгъоу арагъэгъотырэр нахьышІу шІыгъэным пае шІокІ зымыІэ медицинэ страхованиемкІэ Адыгэ республикэ фондым сомэ миллион 22-м ехъу кълтІупщышт. Лъэкъ проек-тэу «Псауныгъ» зыфиІорэм ишІуагъэкІэ Адыгеим зэфэ-шъхъаф оборудование 34-рэ кълыфашъыгъ, ахэр сымаджэ хъугъэхэр нахь пасэу кълыха-гъэщынхэм ыкІи шІуагъэ кълэ-тэу яІэзэнхэм фытегъэпсы-хъагъэх.

Мы кълуыкълум джыри иамалхэм ахэгъэхъогъэным фэшІ ыпшъэкІэ зигугъу кълэ-шІыгъэ Программэм кълыде-лътэ сомэ миллиониблым ехъу.

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

КъызэІуамых рапшіэу...

Джырэблагъэ, ильэсыкІлэр кълыхъанкІэ мэфэ зытІу нахьы-бэ кълэмынагъэу, Мыекъуапэ кълыщызІуахыгъэ гипермарке-тэу «Магнитым» мазэ нахь мы-хъугъэу Іоф зишІэрэр ыцІэ дэйкІэ кыгъэІугъ. Мыекъуапэ шыпсэурэ хъулфыгъэм лы зыдэлъ хъалыжъоужьыеу кълы-щищэфыгъэхэр кълэоуагъэхэу тхъаусыхэ тхылъ ытхыгъ. Ащ ыпкъ кыкІыкІэ Роспотребнад-зорым АР-мкІэ и ГъэлорышІа-плэрэ Мыекъопэ кълэ прокура-

турэмрэ шаплэм уплэкІунхэр щызэхашагъэх. Ахэм кызы-рчІагъэщыгъэмкІэ, гипермар-кетым нэмыкІ хэукълэныгъаби щашІы. ГушыІэм пае, кълэе зэ-фэшъхъафхэр, йогуртхэр зэрэб-гъэфедэшт плалъэу кълэдызгъэ-кІыгъэхэм кълпатхагъэр аухы-гъэу ямэкІайхэм бэу кълэаткІы-гъэх, хэтэргыкІэу, пхъэшъхъэ-мышъхъэу ІуагъэкІыхэрэм кІо-дыгъэу ахэлъыри макІэп.

Мы мафэхэм ЗАО-у «Танде-рым» (ары «Магнитхэр» кълы-

зэлэузыхыгъэхэр) администра-тивнэ пшъэдэкІыжъ егъэхъы-гъэным фэгъэхъыгъэ тхылъхэр судым ратынхэу агъэхъазырых, хэукълэныгъэу кълыхагъэщы-гъэхэр дагъэзыжъыфэхэкІэ шаплэр зэфэшІыгъэщтыми зэ-хафы. Джащ фэдэу хъулфы-гъэм кълэоогъэ гъоылапхъэр кълэзышІыгъэ Выселковскэ комбинатым (ар Краснодар крайм ит) ипродукције зэрар кызыррихыгъэм фэгъэхъыгъэ тхылъ фарагъэхъыгъ.

Унэгъо ныбжыкIэ пэпчъ —

Гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ федеральнэ программэу «ПсэупIэ» зыфилоу 2006-рэ илээсым аштагъэм кы-
дельтэ унэгъо ныбжыкIэхэм зыщыпсэуштхэ унэхэр
ащэфынхэм фэшI къралыгъор ахъщэкIэ Iэпылэгъу
зэрафэхъун фаер. А программэм гъэпсыкIэу илэм,
ар агъэцакIэзэ ашлагъэхэм, тапэкIэ а IофыгъомкIэ
зэшIохыгъэн фаехэм афэгъэхыгъэу Адыгэ Респуб-
ликэм псэолъэшIынымкIэ, транспортнымкIэ,
псэупIэ-коммунальнэ ыкIи гъогу хъызмэтхэмкIэ и
Министерствэ псэолъэшIынымкIэ ыкIи псэолъэшI
индустриемкIэ иотдел ипашэу Хьурэнэ Мыхьамодэ
кыIотагъэхэр мыщ кыкIэлъыкIоу кыхэтэутых.

— Унэгъо ныбжыкIэхэм псэупIэ унэхэм альэныкIоу яIофхэм язытет нахьышIу шыгъэным фэгъэхыгъэ рес-
публикэ ыкIи муниципальнэ программэхэр Адыгеим ша-
гъэцакIэх, ахэр зэкIэ феде-
ральнэ программэм щыщых, —
елo Хьурэнэ Мыхьамодэ. —
Гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ феде-
ральнэ программэм ухэлэжъ-
ным ыкIи федеральнэ бюдже-
тым кыкIэу ахъщэ кыпфа-
тIупшыным афэшI чIыпIэ ыкIи
муниципальнэ программэхэр
уимылэхэ хъуштэп. Ащ фэдэ
программэхэр федеральнэ про-
граммэм рыгуагъэхэзэ респу-
бликэм щызэхэгъэуагъэх.

Тиреспубликэ гухэлъ гъэнэ-
фагъэ зилэ программэу охъ-
табэм тельтагъэу «Унэгъо
ныбжыкIэхэм 2011 — 2015-рэ
илээсхэм унэхэр ялэхэ шыгъэ-
ныр» зыфиорэр щытэгъэцакIэ.
Ащ хэлэжъэхэ зышIоигъохэ
унагъохэм зыщыпсэухэр му-
ниципальнэ чIыпIэм иадмини-
страциеу зыдэтхэгъэхэм зы-
фагъэзэн фае. Муниципальнэ
программэм хэлэжъэрэ уна-
гъо пэпчъ федеральным хэлэ-
жъэ. Ащ фэдэ унэгъо ныбжы-
кIэм унэу ыщэфышттым е
ышIышттым уасэу илэм ипро-
цент 40-у социальнэ тынэу кы-
фатIупшыщтыр Iахьышэу зэ-
хэлъышт — федеральнэ, рес-
публикэ ыкIи муниципальнэ
бюджетхэм ар кърарыкIышт.

А программэм хэлэжъэнхэм
пае унэгъо ныбжыкIэм ис

нэбгырэ пэпчъ муниципальнэ
гъэпсыкIэ зилэ чIыпIэхэм ащыщ
щытхыгъэн фае. Тызыхэт лъэ-
хъаным АдыгеимкIэ муни-
ципальнэ гъэпсыкIэ зилэ чIы-
пIыщ — Теуцожь, Шэуджэн
ыкIи Кошхъэблэ районхэр рай-
он политикэм ыкIи муни-
ципальнэ гъэпсыкIэ зилэхэу «Къа-
лэу Мыекъуапэ» ыкIи «Адыгэ-
къалэ» къэлэ политикэм ахэт-
хэу муниципалитет бюджетхэм
кърарыкIырэ ахъщэр унэ уасэ-
хэм апае агъэфедэ. Муници-
пальнэ гъэпсыкIэ зилэ Тэхьутэ-
мыкIое, Мыекъопэ, Джэджэ
ыкIи Красногвардейскэ район-
хэм ащкIэ фитыныгъэу ялэхэр
къэлэ ыкIи къоджэ псэупIэхэм
афагъэзэгъэх. ГушыIэм пае,
тапэкIэ Джэджэ районыр зэрэ-
щытэу а программэм хэлэжъэ-
щтыгъэм, джы ащ кыыхи-
убытэрэр районым икъоджэ
псэупIэ 5 ныIэп.

Ащ пыздагъэу Хьурэнэ Мы-
хьамодэ кызырIорэмкIэ, про-
граммэм хэлэжъэхэрэм суб-
сидиеу кърарышттымкIэ уз-
щыпсэун унэ ащэфышIуштэп,
ау ар Iэпылэгъу афэхьушт. Про-
граммэр унэгъо ныбжыкIэ-
хэу фэдэу къалэлахьэрэмкIэ
гурытхэу альытэхэрэр арых
зытегъэпсыхьагъэхэр. Соци-
альнэ тынэу аратышттым фэшI-
хьафэу зымылэку унае е
документкIэ къэгъэнэфэгъэ
ахъщэ зымылэхэр программэм
хэлэжъэнхэ альэкIыштэп. Гу-
шыIэм пае, программэм хэлэ-
жъэн ылъэкIышт унэгъо ныб-

жыкIэу ипотечнэ чIыфэ е зай-
мэ унэ ыщэфыным фэшI къа-
лызыхын зылъэкIышттыр.

— КызырIытдзэрэмкIэ, —
игушыIэ лъэгъэкIуатэ Хьурэ-
нэ Мыхьамодэ, — программэм
унэгъо ныбжыкIэу нэбгыри-
тIу зэрысэу хэлажъэрэм зы
квадратнэ метрэм сомэ мин
23,25-рэ зышIоис Мыекъуапэ
унэу квадратнэ метрэ 42-рэ зэ-
рылыр щыщэфыштмэ, сомэ
мин 976,5-рэ лъытын фае. Ащ
ипроцент 40-р зэрэхьурэр сомэ
мин 390,6-рэ. Арышгъ, унагъом
ащ сомэ мин 585,9-рэ хигъэхъон
фаеу хъушт.

2011-рэ илээсым Адыгеим
щыпсэухэр унэгъо ныбжыкIэ
60-м унэхэр ащэфыгъэх, ащ
щыщэу 50-р Мыекъуапэ щэ-
псэух, унэгъуи 10-мэ псэупIэ
унэу ялэхэр нахьышIу ашIы-
гъэх. Ахэм Iэпылэгъу афэхьу-
гъэным фэшI бюджет псэуми
къафатIупшыгъ сомэ миллион
20 фэдиз хъазыр, ащ щыщэу
миллион 8-р — федеральнэ,
миллион 10-р республикэ ыкIи
муниципальнэ бюджетхэм
кърарыкIыгъ. Федеральнэ про-
граммэм 2006-рэ илээсым

кышгъэжъагъэу Iоф зышIэгъэ
илээсхэм къакоцI Адыгеим
щыщ унэгъо ныбжыкIэ 305-мэ
унэхэр ялэхэ хъугъэ. Илээс къэс
а пчъагъэм унэгъо 70-м нэс
республикэм кышщыхъо.

Ащ фэдэ шыкIэлэ унэ зэ-
зыгъэгъоты зышIоигъо унэгъо
ныбжыкIэу АдыгеимкIэ чэ-
зыум хэтыр 900 мэхъу, ащ шы-
щэу 500 фэдизыр Мыекъуапэ
щэпсэух. Тызыхэт лъэхъаным
МыекъуапэкIэ социальнэ Iэ-
пылэгъу кызыратхэрэр 2005-рэ
илээсым чэзыум хэуагъэхэр
арых. Кыыхэгъэщыгъэн фаер
зыныбжэ илээс 36-м нэсыгъэ-
хэр ащ фэдэ чэзыум кызырэ-
хагъэкIыжъхэрэр ары.

СертификаткIэ псэупIэ унэ
Адыгеим ирайон псэухэм и
ащыпщэфын плъэкIышт. Ау
къэлогъэн фае унэгъо ныбжы-
кIэр чэзыум зыщыхагъэуагъэ
чIыпIэм квадратнэ метрэм
уасэу щырилэ шапхъэм фэдиз
субсидиеу зэрэратырэр. Шэу-
джэн районым чэзыум щыхэу-
агъэм къалэу Мыекъуапэ унэ
щыщэфын хъумэ субсидием хи-
гъэхъон фэещтыр нахьыбэшт.

Ащ фэдэ унэу ащэфырэр

унагъом зэкIэ исхэм атыра-
тхэ. ЗыгорэкIэ унагъом кIэлэ-
цIыкIу имылэ зыхьукIэ, ащ иунэ
зыгорэм рищэжыным Iофы-
шхо кыпыкIыштэп. КIэлэцIы-
кIухэм атетхагъэ зыхьукIэ,
опекэмрэ попечительствэмрэ
яорганхэм ар уамыгъэцэн
альэкIышт.

ИгушыIэ кызыщиухыным
Хьурэнэ Мыхьамодэ кызыри-
гуагъэмкIэ, гухэлъ гъэнэфагъэ
зилэ федеральнэ программэу
«ПсэупIэ» зыфиорэм фэшIхъа-
фэу тиреспубликэ шагъэцакIэ
гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ про-
граммэу «2012-рэ илээсым нэс
къуаджэм социальнэ хэхъо-
ныгъэ егъэшIыгъэныр» зыфи-
Iорэр. Ащ къралыгъо заказ-
чикэу иIэр Урысые Федераци-
ем мэхъу-мэщымкIэ и Мини-
стерств ары. А программэм
кыделъытэ специалист ныб-
жыкIэхэм яунагъохэм арыс-
хэм къуаджэу зыщыпсэухэрэм
унэхэр ащэфыгъэхэмкIэ Iэ-
пылэгъу афэхьугъэныр.

*Зыгъэхъазыргъэр
ЛIЭХЪУСЭЖЪ
Хьаджэртбий.*

ТызыгъэгумэкIынэу тлэгъурэр макIэп

**Апэу «Адыгэ макъэм» илофышIэхэу мышъхьахыхэу
тильэпкъ фэлажъэхэрэм джыри тапэкIэ джауштэу
шъучанынэу шъуфэсэлэ. ИлээсыкIэм пае сышъуфэ-
гушIо, джы тызэрэжъугъэразэрэм фэдэу, шъуиоф-
шлагъэмэ уасэ ялэу, шъуиунагъомэ нэхъой арылгъэ
Тхьэм шъушигъэлэнэу селъэлэу. ИлээсыкIэр зэкIэми
Тхьэм мафэ тфешI!**

Дэу тыщыIэп, арэу щытми,
тызыгъэгумэкIырэр макIэп,
тищыIэныгъэ гугъапэу, гур зы-
гъэцIыкIоу щытлэгъурэр бэ.
Ахэм ащыщэу IофыгъуитIу
ягугъу къэсшIын. ЗыфасIо-
хэрэр сэ сшъхъэ закыо ехьыла-
гъэхэу арэп, ахэр цIыфыбэ-
мэ здыряIофых, здырягумэ-
кIых.

Къытатыжыгъэ районэу
тызыщыгушIуырэм ис цIыф-
мэ къашъхъэпэнэу сымэджэщ
тиIэ хъужыгъэти, тыгушIо-
щтыгъэ, ау ащ ахъщэ башэ
текуадэу алуи, пIэклор пчъагъэу
чIэтыр нахь макIэ ашIыгъ,

мэфэ стационарыри зэфаш-
шыжыгъэ. Ащ чыли, къу-
тыри адэс нэбгырэ мин пчъа-
гъэмэ яIоф кыгъэхьылыагъ,
ащ ыпэкIэ, пIэклор пчъагъэр
нахь макIэ шIыгъэныр кы-
зыхъыхъэмэ, сымаджэр чэ-
зыум мазэрэ е нахьыбэрэ хэ-
тын фэагъэмэ, джы ар нахь
охъабэрэ чэзыум ежэн фаеу
хъугъэ. Ар Iоф цIыкIу-шъо-
кIумэ ащыщэу плъытэныр тэ-
рээп, нэжэ-лужьхэм Адыгэ-
къалэ клонхэр кыахьылыагъ,
кIэлэцIыкIухэр ащ зыщэнхэ
фаехэмэ кIын лые альэгъу.
ЕтIанэ районым исхэм анэ-

мыкIэу станицэмэ кърарыкIы-
гъэ сымаджэхэр тисымэджэщ
къеуалIэхэуи кыыхэкIы.

Зигугъу къэсшIырэ сымэ-
джэщым хьышгъэ гъэнэфагъэ
пылэ. Ар заом ыпэкIэ Хьахьу-
рэтэ Шыхъанчэрые аригъэ-
шIыгъагъ. Сымэджэщымрэ
Iоу зэтет еджапIэмрэ чылэм
имызакъоу, районым ис псэу-
ри ащыгушIулыкIыщтыгъэх,
зым цIыфхэм ащIагъэщтыгъэх,
гурыт гъэсэныгъэ зилэ зышIо-
игъохэр еджапIэм шеджэщты-
гъэх.

Нэмыцмэ къыташIыIэгъэ
зау тезыутэки, унэгъо мы-
шIэжэ тызышIыгъагъэм илэ-
хъан, тидзэхэр кызыкIакохэ
зэхъум, Краснодар дэт госпи-
талым чIэмыфэрэ улагъэхэр
чылэм кыдагъаохи, сымэ-
джэщым чIызы ашIыгъагъ. Фа-
шистхэр къэсыхэ зэхъум, улэ-
гъэ тхьамыкIэхэр бгъурыбгъу-

пшIырыпшIэу зэгольхэу ма-
шинэмэ арылхэу дащыжы-
гъагъэх. Ащыгъум сымэджэ-
щым хирургием кышгъэгъэ-
жъагъэу узыфэе отделениехэр
илагъэх.

Фашистхэр зэкIафэхэ, ти-
дзэхэр къушъхъэм кызычIэ-
кIыжъхэм, нэмыцхэр тетифэ-
хэ зэрапхъогъэгъэ сымэджэ-
щыр, чылэм дэс нэжэ-лужьхэр
къежъэхэ, «шъхъадж иамалыр
кърэхъ» алуи, чылэр къукукуи
пIэклор горэхэри, техъон-кIэ-
лын горэхэри къахьыхъэ, ар
зэрагъэчэпыжыгъагъ.

Заор ауыхыгъэу, цIыфхэри
нахь къэзэрэшIэжыгъэхэу, сым-
эджэщым Iоф ышIэу тыхэ-
тызэ, илээс бэклае кIуагъэ, ау
чъыIэу, жьыбгъэшхоу, нэф-
шъагъомэ адэжэ электричест-
вэр зэрыклорэ гуычIычэу кIа-
шъом телным ыпкь кыкIи
машIо кышIти, афэмыгъэкIуа-
сэу чырбыщ дэпкь джашъо-
мэ анэмыкI къэмынэу ар сты-
гъэ. Ащ ыуж «Iэпылэгъу псын-
кIэр» зычIэтым унэ цIыкIу
зытIуш шагъэнафи, ащ мэфэ
стационаркIэ еджэхэу цIыф-
мэ ащIагъэщтыгъэх. Врач
шъхьалэу илагъэр Хьодэ Каз-
бек, «Скорэм» рагъэхъон бен-

зин ямыIэу, фэмыгъэхьухэрэр
кIалэм зэрымпысыжъхэу, чъэм
хэтэу Iоф ышIэщтыгъэ, кы-
ныбэ ылъэгъугъ. Сымаджэмэ
афэдэгъугъ, ау ежъыми уз хы-
лэзэ къеуалIи, идунае ыхъо-
жыгъ, Тхьэм джэнэт кы-
рет. «Врач сэнэхъатыр кы-
зыхехым тхьэланэу ышIы-
гъэр ыгъэцэкIэжыгъэп» зымы
ылонэп.

Джауштэу илээсхэр кIошты-
гъэх, етIанэ Шъэумэн Хьазрэт
Президент зэхъум, джы тилэ
сымэджэщыр тфаригъэшIыгъ,
ащ «роддомы, хирургиири ха-
гъэхъонхэу проектхэр щыIэх»
аIоэзэ, сымэджэщым мылэку
башэ пыкIуадэу альыти, ып-
шъэкIэ зигугъу къэсшIыгъэхэр
рашлагъэх. Тятэхэм хэгъэгур
къаухъумэзэ, апсэ зыкIатыгъэр,
тянэхэр зэо ужым хъазаб зы-
кIыхэтыгъэхэр якIалэхэр, тэ
тикIалэхэр сымаджэ хъухэмэ,
«чэзыум шъуеж» арамылэу, рэ-
хьатэу щыIэнхэм паеба?!

*Медалэу «Адыгеим и
Щытхъузежъ» зыфиорэр
зыфагъэзигъошгъэ
ЕХЪУЛIЭ
Къутас (Нурмет).
ПэнэжыкIыуай.*

«Сыадыг зылорэр адыга зэкIэ?»

«Адыгабзэ умышIэу сыдым адыгэ уишIына?» зыфилоу Шумэн Замирэ ытхыгъэу бэмышIэу «Адыгэ макъэм» кыхыагъэм сызеджэм, бэ сызэригъэгупшысагъэр, сыгу кыгъэкIыжыгъэр.

АпэрэмкIэ, кIэлэегъаджэмэ язэнэкъокъоу Москва шыкIуагъэм хэлэжъэнэу Замирэ кыбзэрэфагъэшъошагъэмкIэ ыкIи Шытху тхылъ зэнэкъокъум кыбзэрэшилэжыгъэмкIэ тыфэгущIо. Ар кыбзэрэшилэжыгъэр ифэшIэн шIульгъоу фыриIэр, иныдэльфыбзэ, илэпкъ, ихышъэ дэгъоу зэрэшIэхэрэр, ишэн-хабзэхэр зэрэзрихъэхэрэр ары. Адыгэхэр зэрэшIэхэр, ахэр зыфэдэхэр нэмыкI цыф лэпкъ пчъагъэхэм аригъэшIэн ылтэкIыгъ. Опсэу, Замирэ! ТапэкIи гъэхъагъэкIэхэм уафэкIонэу пфэтэлэ.

Замирэ истатъя шъхъэу фишIыгъэм сызеджэм, сишIэныгъэ шыцэу зы лъэхъанэ сапашхъэ кыригъэуцожыгъ. Ащыгъум Адыгэ хэку еджэпIэ-интернатим кIэлэпIоу Iоф шысIлэщтыгъэ. КIэлэ ибэхэр зыщайгъ унэу Мыекъяупэ дэтым чIэс кIэлэцIыкIухэр еджапIэм чIэхъанху аныбжэ зыкIуагъэ, Адыгэ хэку еджэпIэ-интернатим къащэщтыгъэх. Ащ фэдэу апэрэ классым аштагъэмэ зы шъэожъые ахэтыгъ къуаджэм кышчыгъэу, ау адыгабзэ ымышIэу. Адыгэ

кIэлэцIыкIуху кызыхэфагъэхэр адыгабзэкIэ гушыIэхэ зыхъукIэ, «Я тоже был адыгейцем» ылоштыгъ. А гушыIэхэм яшIуагъэкIэ шъэожъыем нэшIукIэ тызэригъэпIыштыгъэ, тыгу зэригъэгущтыгъ. Илэс-их зыныбжэ сабыим игулыгъэ, иакъыл зынэсырэр умышIэгъэ-шIэгъон плъэкIырэп: илэпкъыкIэ зэрэадыгэм ар рэгущIо, ау адыгэкIэ зилытэжырэп иадыгабзэ ышIэрэпышъ. Зэфэнчъагъэри шыIэныгъэм шыц. Ежъ илажэп адыгабзэ зэримышIэрэр: иныдэльфыбзэ зэрихъанэу, ащ рапIунэу инасып кыхыгъэп, ау ар ылъ шыцIышъ ары адыгабзэкIэ гушыIэрэмэ зыкIахъуапсэрэр. А кIалэм псынIкIэу адыгабзэр кыгурыIо хъугъагъэ, гушыIэнэуи зэригъэшIагъэ, анахъ кIэлэ-еджэкIо дэгъумэ ащыцэу интернатир кыухыгъ.

ГумэкIыгъоу непэ къэуцурэмэ ащыц адыгабэмэ абзэ икIоу зэрамышIэрэр, зэрэрымыгушыIэхэрэр, адыгэ шэн-хабзэхэр егъашIэм лэпкъым ыгъэлъапIэхэзэ, шIокI имыIэу зэрихъэщтыгъэхэр зэраукохэрэр. НыбжыкIэхэр ясабыи хэм урысыбзэкIэ адэгущыIэх. ГъэшIэгъоньырыжъ-тыжъху урысыбзэ тэрэз зыIумылъхэри якIорыльфыхэм, япхъорэльфыхэм урысыбзэкIэ зэрадэгущыIэхэрэр ары. Аушгъэ зыкIахыIэрэм ушъхъагъоу иIэр адыгабзэр сабыи хэм къазэра-

гурымылорэр ары. Адыгабзэр къагурыIона а бзэмкIэ уадэ-мыгушыIэмэ ыкIи къэмыгъэ-гушыIэхэмэ?!

Хэукъоныгъэу ашIыгъэр нэужым къагурыIожъэу, зэгорэм адыгабзэр ашIэжыным шыгугъэхэрэри ны-тыхэм къахэкIых. Ау сабыим унэм шызэхимыхыгъэ, зэрэщымыгушыIэгъэ бзэр кIэлэцIыкIу IыгыпIэмэ, еджапIэмэ икIоу ащэбгъэшIэжыным плъэкIышгъэп. Шэныгъэлэжъмэ зэралытэрэмкIэ, цыфым иныдэльфыбзэ дэгъоу ышIэ зыхъукIэ, нэмыкIыбзэхэри нахъ дэгъоу зэрэгъашIэх, кыбгургъо. Ау ащ шыгуазэр макIэ.

Илэс 30 фэдизрэ адыгабзэмкIэ езгъэджагъэхэщ, «си-кIалэ адыгабзэр къины кыбфэхъушъ, урыс группэу адыгабзэр зыщызэрагъашIэрэм ижъугъэтIысхъ» алоу бэрэ зэхэхыгъэ, ау зы урыс горэмэ «Сисабый адыгабзэ езгъэшIэ-шгъэп, ищыкIагъэп, къин езгъэлэгъушгъэп» ыIуагъэп. Ащи узэгупшысэ хэлъ. АIуагъэба: «Бзэу пшIэрэ пэпчъ уцIыф».

Адыгабзэр зэбгъэшIэщтмэ непэ амал-къэкIуапIэхэр бэ хъугъэх. Тарэгущо зэрэтиIэхэм Адыгэ телерадиокомпаниер, Адыгэ къэралыгъо драматическэ театрэр, Лэпкъ музеир, Адыгэ къэралыгъо Академическэ ансамблэу «Налмэсыр», Къэралыгъо оредыло-къэшъокIо ансамблэу «Ислъамыер»,

орэдыло купэу «Жъыур», ныбжыкIэ къэшъокIо купэу «Мыекъяупэ инэфылъэхэр», журналху «Зэкъошныгъ», «Жъогъобын» зыфиIохэрэр. А зэкIэмэ апэ изгъэшъырэр гъэзетэу «Адыгэ макъэр» ары, сыда Iомэ тхыгъэр сыдигъуи къэнэжы, Iэрыфэгъу, узыщыфаем къэпштэжыны, уеджэжыны плъэкIышгъ. Сызэресэгъэу, сыгу рыхыгъэ тхыгъэхэр сэгъэтIы-лых авторхэмкIэ зтефыгъэху.

Зыгорэм ыIуагъэм урыгъозэн нахъи о гъэзетым кыпхыгъэу пшIапэрэм урыгушыIэныр нахъ тэрэз, нахъ шъуаш. Адыгэхэр! Шъуилэпкъ гъэзет кышъутхыкI, шъуедж! Шъугу етыгъэу гъэзетым шъуеджэу ежъугъажъэмэ, еджапIи, тхакIи шъуигъэшIэжышгъ, гушыIаIэмэ нахъ фэкъулай шъухъушгъ, шъуишIэныгъэ кышъуфигъэпсынIкIэщт, гушIогъо-гуапэ кыхилъхъащт. АдыгабзэкIэ кыдэкIырэ гъэзетым нахъ кIэлэегъэджэ дэгъу сырэ лъэныкIокIи шъулымыхъу!

Уилэпкъ тарихъ, уиреспубликэ ихъухъэрэр, къэбарыкIэу илэхэр, ицIыф цIэрыIохэр зыфэдэхэр умышIэхэмэ, сыдэушгъэу адыгэкIэ зыплыгъэжышгъа?! Адыгэр игъэзет еджэ. Ащи изакъоп адыгэр адыгэ зышIырэр. Тыгу къэдгъэкIыжыны «Сыадыг зылорэр адыга зэкIэ?» зыфиIорэ уэу Нэхэе Руслъан ытхыгъэр.

Сыадыг зылорэр адыга зэкIэ?

Адыгэм адыгабзэ ешIэ, Адыгэм иорэди кIеушъ, Ишъуаши даху къахъышъ. Сыадыг зылорэр адыга зэкIэ?

Адыгэм игушыIэ залэ, Зылорэм къегъэшъыпкъэ-жыы, Ныбдэжэгуыр къегъэпсау-жыы.

Жыбгъэм ыхына адыгэр? Хым ытхалэна адыгэр? Адыгэ лэпкъыр сипшыс, Сиорэд лъапсэу гупшыс.

Сыадыг зылорэр адыга зэкIэ?

Адыгэм икъаашъо зэфакIо. Ишэн-хабзи егъашIо, Онэгум исми машIо.

Сыадыг зылорэр адыга зэкIэ?

Адыгэм жыыгъэр елтытэ. Нартмэ якъэбар еIуатэ.

Нысэми джэгум цыфатэ. Сыадыг зылорэр адыга зэкIэ?

Адыгэм къушъхъэр ыгу илъ,

Къиныгъоми зымыгъэбылъ. Адыгэм хышъэ бэу пылъ.

БЛЭГЪОЖЪ Мир.

Адыгэ Республикэм гъэсэн-ныгъэмкIэ изаслуженнэ IофышI.

ТХЫЛЪЫКIЭХЭР

Узылэпызышэрэ IофшIагъ

Мы мафэхэм тхылъ гъэшIэгъон кысIэ-кIэхъагъ. Ар Адыгэ Республикэмрэ Красно-дар краимрэ ислъам диным зыкыбзэра-шилэтыжыгъэр илэс 20 зэрэхъурэм ехъулэу тхыгъэ, «Взгляд на Ислам через призму наук» ыцI. IофшIагъэр кысIэлэкIыгъэр Шумэфэ Мыхъамэт.

Мыхъамэт Адыгэ къэралыгъо университетым математическэ анализыр хысапыр зэрэбгъэшIэщтым иамалхэм-рэкIэ икафедрэ ипаш, физикэ-хысап шIэныгъэхэмкIэ кандидат. Адыгэ къэралыгъо университетым ифизикэ-хысап факультет дэгъу дэдэу кызыухым МГУ-м иаспирантурэ очнэу щеджагъ. 1986-рэ илэсым хысапымкIэ диссертациер кыгъэшъыпкъэжыгъ. ЕтIанэ илэс зэкIэлэыкIохэм Москва инаучнэ-ушэгъэкIо институтхэм ащышъ шылэжыагъ.

1992-рэ илэсым Адыгэ къэралыгъо университетым прикладной хысапымкIэ кафедрэ шызэхышгъэу кырагъэблэгъагъ. Илэситфым ащ идоцентэу Iоф ышIагъ, етIанэ Санкт-Петербургр дэт университетым идокторантурэ очнэу кыухыгъ. Докторскэ диссертациер ытхыгъ, хысапымкIэ научнэ статья 50-м ехъу ыкIи тхылъитIу кыхиутыгъэх. ИлэситIу ху-гъэу кафедрэу ыпшгъэкIэ зыцIэ къетIуагъэм ипаш.

ИфэшIэн шъхъалэ даIоу Мыхъамэт шIогъэшIэгъонэу наука хэм тарихъ, диным ыкIи философием ехылIэгъэ упчIэхэм язэгъэшIэн, язэхэфын апылъ. А лъэныкIомкIэ Шу-

мэфэ Мыхъамэт мы тхылъыр иапэрэ IофшIагъэу щыт.

«Наукэм укыпкъырыкIыгъэ Ислъамым узэрэплыштыр» — ары адыгабзэкIэ тхылъым узэрэджэн плъэкIыштыр. Шъхъэм диштэ шъыпкъэуи пкъыр гъэпсыгъэ, Ислъамым сырэ наука акъыл кIуачIэу хылъхъагъэр ащ къелуагъэ. Наукэ зэфэшъхъафхэм ятарихъ кытырэ фактхэр IэубытыпIэ ышIыхэзэ, быслымэн шIэныгъэлэжъхэм дунэе наукэм ялахышхоу халъхъагъэр тхылъым иавтор кыриIотыкIыгъ.

Дунаим шызэлъашIэрэ шIэныгъэлэжъхэм КъурIаным кыIорэмрэ непэрэ наука хэм язытетрэ зэрагъапшэхэзэ, зэхэфынхэр ашIыгъэх. Ахэм якIэ-ухху тхылъым кышчытыгъэхэр гъэшIэгъон дэдэх. ГушыIэм пае, француз математикэу ыкIи тарихълэжъэу Либри (1803 — 1869) зэрилоштыгъэмкIэ, «быслымэнхэр тарихым хэбгъэкIыхэмэ, европэ ыкIи дунэе наука лэIэшIэгъу пчъагъэкIэ ыуж зэкIэпшэжыгъэу хъушгъ».

Тарихълэжэ цIэрыIоу Роберт Блифолт итхылъэу «Цыфлэлэ-

къым икIэхъукI» зыфиIорэм кыбзэрэщитхырэмкIэ, «Ислъам культурэм анахъ шIухъафтын шъхъаIэу ыкIи анахъ IэпыIэгъу шъхъаIэу непэрэ дунаим кыб-фишIыгъэр наука хэм ары. Ау наука закъом ишIуагъэкIэ арэп Европэм зыкызыкIиIэтыгъэр, ащIэ ислъам цивилизацияем инэмыкI лъэныкIохэмэ яшIогъэшхо кIэкIуагъ. А тхылъ дэдэм Р. Блифолт кышхетхы: «Арабхэр (быслымэнхэр еIошъ, М. Шумафэм егъэунэ-фы) мыхъугъэмэ, непэрэ европэ цивилизацияем пэрыохуэр зэпичыхэзэ, непэ зынэсыгъэ лэIагъапIэм нэсыштыгъэп. Цыфым ишIэныгъэ илэныкIоу

Ислъам культурэр зынэмысыгъэ шымыIэмэ, ар анахъ лэзшэу кызышчы-лъагъорэр естественнэ наука хэр ыкIи научнэ духы ары... Ахэр зэкIэ европэ дунаим кыхэзыл-хъагъэр арабхэр арых».

Прогрессивнэ гъэсэн-ныгъэм лъапсэ фэзышIыгъэу Стэнвуд Кобб «Ислъам диныр ары ЕвропэмкIэ Возрождением лъапсэ фэхъугъэр» ылоштыгъ.

Француз востоковедэу ыкIи тарихълэжъэу Седиллот (1808 — 1875) ылоштыгъ: «Я 9-рэ ыкIи я 13-рэ лIэшIэгъухэм азыфагу Ислъамым литературэм хэхъоныгъэшхо зэрэшилэжыгъэр хагъэ-унэфыкIы. Цыф акъылым зэрэхъуагъэм кыб-хэкIэу наука лэзшэу ыпэкIэ лыкIотагъ, къа-гупшысыгъэр ыкIи кыбзэлъа-хыгъэр бэ. А эпистэури Европэм кынынэсыгъ, кырахъагъ ыкIи ахэм мэхъанэу яIагъэр кыбдэлэплэтыгъэм, быслымэнхэр тикIэлэегъаджэху плыгъэн плъэкIышгъ».

Тарихълэжъэу Эммануил Берл я 7 — 8-рэ лIэшIэгъухэр зэригъашIэхэ зэхъум ытхыгъагъ: «Араб цифрэхэмрэ алгебрэу Западым Ислъамым кырихъа-гъэмрэ мэхъытху Омар ыкIи ащ ыуж Фаса зэрашыгъэхэр ислъам культурэм ибайныгъэ, идэхъагъэ кыбгъэлэжыгъонымкIэ екъух. А лъэхъаным Ислъамыр кIочIэ къодыгъэп, ар акъы-лышхоу щытыгъ».

Джа гупшысэхэр ыкIи нэмыкIэху тхылъым кышчытыгъэхэр кызыгъэшъыпкъэжырэ шысабэ IофшIагъэм дэбгъотэщт. Наука ху хысапым, криптографием (шифрование ары), физикэм, астрономием, химием, медицинэм, географием, ботаникэм, философием, архитектурэм ыкIи нэмыкI лъэныкIохэмкIэ Ислъамым илIыкIохэм IофшIагъэу, гъэхъагъэу яIэхэр авторым игъэкIотыгъэу тхылъым кышхылауэ.

IофшIагъэр IахъытIоу гоштыгъэ. Апэрэр быслымэн шIэныгъэлэжъхэм дунэе наука хэм яIахъэу халъхъагъэм ехы-лэагъ. ЯтIонэрэр КъурIанымрэ непэрэ наука хэмрэ афэгъэхыгъ. ХушъхъафыкIыгъэу кызыгъ урыс поэтиемкIэ КъурIаным мэхъанэу иIэр.

Тхылъыр зынэмысырэ лъэныкIо шыIэп — дунаимкIэ апэрэ Ислъам университетхэм къащэгъэжыагъэу ным ыпкъы-шъол хэлъ сабыим зэрэхъа-рэм нэсыжъэу.

IофшIагъэм ипэублэ кыбзэрэшилэу, гъэзетэу «Свет» зыфи-Iорэм иеджакIохэр кыбзэрэ-кIэлъэIугъэхэм кыхэкIэу Ады-гэ Республикэмрэ Краснодар краимрэ я ДиндэлэжъапIэ ри-хъухъагъ гъэзетым Мыхъамэт кыхиутыгъэ статьяхэр зэкIэ зэхъубытагъэу тхылъ шъхъа-фэу кыдэгъэкIыгъэнэу. Ары зэрэхъугъэри.

Тхылъыр игъэпсыкIэкIи, материалым икIэтыкIэкIи гъэшIэгъонэу, узылэпшэу гъэ-сыгъэ. Ислъам диныр зылэжъ-хэрэмкIи зымылэжъхэрэмкIи ар гъэшIэгъонышгъ, хэтрэ цыфы кышхъхъэпщт кысIлошIы. **СИХЪУ Гошпагъу.**

Цыфымрэ гъашIэмрэ

НэгүшIоу, цыфмэ гүфэбэныгъэу афырилэр щылэныгъэм щыпхырищын зылэкIырэ бзылфыгъэр дунаим щызэлъашIэщтыгъ. ГукIэгъоу хэлъыр гуцыIэ къодыекIэ къэплотэн умылэкIынэу зэрэпсэуштыгъэри къызыдэплъытэкIэ, ыгу къызэрэтемыожьырэр пшIошъ умыгъэхъунэу зэфэхьысыжъхэр ошIых. НэIуасэу, ныбджэгъоу илагъэмэ ягукъэкIыжъхэр ззогъапшэх.

Дэгүф Сэбэхъат Тыркуем къыщыхъугъ, Германием исыгъ, аужырэ илээсхэм дунаим иджэнэт къогъупэу алытэрэ Швейцарием икълэу Лозани щыпсэуштыгъ.

Хэгъэгу зэфэхьафмэ ащыпсэурэ тилэкпкъэгъухъу Адыгэ Хасэм щызэлукIагъэхэр сурэтым итых. Дэгүф Сэбэхъат ящэнэрэу щыс.

СЭБЭХЪАТ

щхьынэ шъабэкIу къытхэт

ЩымыIэжъ цыфым дэйкIэ утегушыIэныр тишэн-хабзэмэ зэрадимышIэрэм паеп бзылфыгъэ бэрэчэтым шIоу щылэр къетIолIэнэу тызыкIыфежъагъэр. Къылэжыгъэу, щылэныгъэм зэрэщытшIэщтыгъэу тлътэрэмэ ягугъу къэтэшы.

— 1990-рэ илээсхэр ары Дэгүф Сэбэхъат нэIуасэ сызыфэхъугъагъэр, — къелуатэ КъокIыпIэм щыпсэурэ лэпкъмэ я Къэралыгъо музей икътумэу Мыекъуапэ дэтым идиректор игуадзэу Пэнэшъу Руслъан. — А лэжъаным къэралыгъо гъунапкъэхэр джырэ уахътэм фэдэу зэлухыгъагъэхэп. Тыркуемрэ Израильрэ къарыкIыгъэ туристхэр Краснодар къызэкIохэм талукIагъагъ. Купым Дэгүф Сэбэхъат хэтыгъ. Япащэхэм ялэIуи, зы мафэ Мыекъуапэ щылэнэу къатIупшыгъагъ. Сэбэхъат хэкум ичIыгу къызытеуцом зэрэгүшIо-

Адыгеим щыщхэм С. Дэгүфыр ахэт.

Зэлэпкъэгъухэр филармонием щызэлукIагъэх. С. Дэгүфыр ящэнэрэу щыт.

щтыгъэр плъэгъун фэягъэ. НасыпышIоу зилъытэжыштыгъ. Нэужым ышыпхъухэр тиреспубликэ къэкIуагъэх, нэIуасэ тызэфэхъугъ. Лэшэу, лэшэу сыгу къеуагъ Сэбэхъат идунай зэрихъожьыгъэр къызысалоу...

Уасэ

зыфишIыщтыгъэр

— Цыфыгъэр ары анахъэу уасэ зыфишIыщтыгъэр, — еIо Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министерствэ иотдел ипашэу Шъхьэлэхъо Светланэ. — Адыгагъэу тхэлъыр, лэпкъ шэн-хабзэу зетхъэрэр ыгъэлъапIэщтыгъ. Адыгэ цыф гъэшIэгъон чылэм дэс къызыралокIэ, ыджэ кIощтыгъэ, гуцыIэгъу фэхъуштыгъэ. Ащ фэдэ цыфэу Егъэн Муратэ Канадэ щыпсэуштыгъ. Псауныгъэм игъэпытэнкIэ шыкIэлшIухэр

М. Егъэным ыгъэфедэщтыгъэх. Къэбар зэфэхьафхэр зэлэпкъэгъухэм къызэфалотагъэх. Адыгэмэ шIэныгъэу яIэм, гукIэгъоу ахэлъым нахъ куоу зашигъэгъуа-зэзэ, ар цыфмэ ахилъхъэ шIоигъуагъ.

Тиреспубликэ къызыкIокIэ, рэхъатэу щысынэу фэягъэп. ЛэупкIэ Нурбий археолог, Бырсыр Абдулахъ сурэтышI, Тэу Аслъан музейм иIофышI. Ахэм, культурэм шылажъэрэмэ аIукIэныр, тарихъ къэбархэр къаригъэлотэнхэр шэнышIу фэхъугъагъ.

— Сэбэхъат тикъушъхъэхэр, чIыпIэ дахэхэр зэригъэлэгъунхэр икIэсагъ, — игукъэкIыжъхэр лэпкъэгъуагъэх Шъхьэлэхъо Светланэ. — Сэбэхъатрэ ышыпхъоу Джансэтрэ зэгъусэхъу хэкум къа-кIощтыгъэх. ГъозрышIэ испунэу итхэр зэрагъэлэгъуштыгъэх. Джансэтрэ сурэтышIэу, скульпторэу щытыгъ. Дунаим зехъыжыкIэ Адыгеим шагъэтIылыжы шIоигъуагъ. Ихъадэ къащэжышъугъэп,

ау ышъхъац къапаупкIи къушъхъэтхым хэт испунэм шагъэтIылыгъагъ. А чIыпIэм «Джансэтрэ испунэкIэ» теджэ.

Адыгэу ячIыгу щыпсэурэмэ яхъуапсэщтыгъ. Илахъыхэр хэкум егъэзыгъэкIэ икIыжыкIы, Тыркуем кIожьыгъагъэх. Сэбэхъат Европэм илээсыбэрэ щыпсэуэгъ. Унагъо илагъ. Ишъхъэгъусэу Жан дунайр зехъожьым, кынэу къыфэкIуагъэр ышъчыгъ, тхъаусыхалэу зыкыгъэлэгъуагъэп. Цыфмэ аIукIэщтыгъ, лэпкъ зэфыщытыкIэхэр ыгъэпыгъэщтыгъэх. Хореограф цIэрылоу Морис Бежар Францием къыкIыжы Швейцарием къызэкIожьым Сэбэхъат IукIэщтыгъ, адыгэмэ ятарихъ, япсэукIэ къыфиуатэщтыгъ.

Сэбэхъат ышэу Беркук икIалэу Алкъэс США-м щеджагъ, Канадэ Иоф щешIэ. Сэбэхъатрэ Алкъэсрэ зэгъусэхъу Дунэе Адыгэ Хасэм изэлукIэу Налщык щыкIуагъэм хэлэжъагъэх. Къушъхъэ лъагъу Iошъхъамафэ зэрагъэлэгъугъ. Шъхьэлэхъо Светланэ Стамбул щылэу С. Дэгүфыр телефонкIэ къыфитеуагъ. ТэкIурэ зэдэгущыIэх, купым хэт цыфхэр зэригъэлэгъухэ шIоигъоу Сэбэхъат Тыркуем къэкIуагъ, С. Шъхьэлахъом, ащ игъусэхэм игуапэу гуцыIэгъу афэхъугъагъ.

ПсынкIэу

пщыгъупшэрэп

Журналистэу ЕмыкI Нурджан телевидением Иоф щышIэзэ Дэгүф Сэбэхъат гуцыIэгъу зэрэфэхъугъагъэр щыгъупшэжырэп. Илээс 20 тешIагъэми, непэм фэдэу ыгу къэкIыжы. ГупцIанэу, цыфхэр ыгъэдэлонхэ ылэкIэу, купэу зыхъагъэм къыхэхъэу щытыгъ. КIэлэцIыкIу ансамблэу «Нэфым» зеп-лым, ыгу рыхъи, шIухъафтын къэ-

шъуакIомэ афишIыгъ. «Нэфым» игъусэу Европэм ихэгъэгумэ ащылагъ. Адыгэ Республикэм и Мафэ ехъулэу Мыекъуапэ къэкIоныр шэнышIу фэхъугъагъ. Тикъалэ унэ щыщыфыгъагъ.

— Сэбэхъатрэ Джансэтрэ адыгабзэкIэ телевидением къызэрэщыгъэгъушылагъэхэр ашIогъэшIэгъоныгъ. Адыгабзэр бгъэлэпIэн зэрэфаер зэшыхъухэм дэгъоу къагурылоштыгъ, — еIо ЕмыкI Нурджанэ. — Зызэрифапэрэр, цыфмэ зэрадэгущыIэрэ шыкIэр хэушъхъафкIыгъэу къыхэхъыштыгъэх.

— Мафэ горэм телефонкIэ Дэгүф Сэбэхъат къысфитеуагъ, — къелуатэ Едыдж Батырай. — Германием сыщыпсэуэ тызэлукIи, хэкум ехъылэгъэ тхылъыр естыгъ. МэшIокум изгъэтIысхъажы, тызэфэнэгүшIоу згъэкIотэжыгъэ. Мэфищ тешIагъэу Сэбэхъат телефонкIэ къысиIуагъ тхылъэу естыгъэм ишIуагъэкIэ адыгабзэкIэ еджэн ылэкIы зэрэхъугъэр. Сипшъашъхэр «Нан» аIозэ Сэбэхъат еджэщтыгъэх.

С. Дэгүфым ишIушIагъэмэ ащыщ цышIэмэ яшIэныгъэхэм ахагъахъо шIоигъоу Адыгеим медицинэмкIэ иIофышIэхэр Швейцарием зэришIагъагъэхэр. ХъутIыжъ Марыет врач шъхъаIэу щыт. Ащ игукъэкIыжъхэри гъэшIэгъоных.

Шэныгъэлэжъэу МэщфэшIу Нэдждэт къытфилотагъэр бэ. Сэбэхъат дунаим зэрэхъыжыгъэм фэгъэхьыгъэ къэбарыр ИнтернетымкIэ цыфмэ аригъэшIагъ. Адыгэу дунаим тетхэм хэкум къабыгъэ-зэжыштыгъ, къэкIонхэ, титарихъ чIыгу зэрагъэлэгъуным пае яушыныштыгъ.

Меценат цIэрыломэ Сэбэхъат ахэп-лыгъэн фаеу къытиIуагъ бзэхэр зыщы-зэрагъэшIэрэ Гупчэу «Активым» идиректор шъхъаIэу Едыдж Мэмэт. Сэбэхъат шIушIэ фондэу «Гуфэсым» хэтыгъ. ИгупыкI гъунэ имылэу къытчышъуштыгъ.

Пэлэшхоу щыгъымкIэ, инэгүшIуагъэкIэ Дэгүф Сэбэхъат цыфмэ псынкIэу къащIэжыштыгъ. ЛлэшIэгъу зэфэхьафхэм адыгэ чIыгур къызыухъумэгъэ лIыхъужьмэ апае Мыекъуапэ саугъэтэу цагъэуцурэм ыпашъхъэ тыщыгъэу аужырэу гуцыIэгъу тызэфэхъугъагъ. Адыгэ Хасэми тыщызэлукIагъ, нэпэпшI сурэтхэр тетхыгъэх. Сэбэхъат зэрэсымаджэр къызыхыгъэщыштыгъэп. Джары шIошIы Мыекъуапэ тызыщызэлукIэм упчIабэ зыкIетымытыгъэр. Бэ тыримыгъашIэу республикэм къэкIонэу тыгугъэ-зэ дгъэкIотэжыгъагъэ...

Тхъэм джэнэт къыует, Сэбэхъат. УишIушIагъэкIэ, уинэплэгъу гушIуагъокIэ егъашIэм укытхэттыщт. Узыпылтыгъэ лэпкъ Иофыгъохэр лъызыгъэкIотэщт цыфхэр къытхэтых.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

Сурэтхэр Мыекъуапэ щытырахыгъэх.

Актуалчэ хагъахъо

Ильэс зэкълэыкIохэм бэрэ иугуы тшIыгъэ лъэпкъ проектэу «Псауныгъ» зыфиIорэм ишIуагъэкIэ тимедицинэ къулыкъу хэъоныгъэу фэхъугъэр зэрэмымакIэм. Джы мары псауныгъэр къэухъумэгъэным исистемэ игъэкIажьынэу (имодернизациеу) ильэситIум, 2011 — 2012-рэ ильэсхэм ателытагъэм и Программэ игъэцкIэн къэралыгъом ичIыплэ пстэуми Iоф шыдашIэ. А Программэм къызэрэдилытэрэмкIэ, ильэситIум гъэкIажьын ыкIи гъэцкIажьын IофшIэнхэр ащыкIоштых Адыгэ республикэ клиникескэ сымэджэщым, Адыгэ республикэ клэлэцIыкIу клиникескэ сымэджэщым, онкологии диспансерым, Адыгэ республикэ перинатальнэ гупчэм. Республикэ инвестиционнэ программэм къызэрэщыгъэн-фагъэу, Адыгэ республикэ клиникескэ онкологии диспансерым илабораторие ишIын аухынэу щыт.

Псауныгъэр къэухъумэгъэным исистемэ гъэкIажьыгъэным къыделытэ профилактикэ IофшIэным зыкхэгъэлэтыгъэныр: Iоф зышIэрэ пстэури дис-

Экономикэм ыкIи политикэм алъэныкъокIэ гъэхъагъэу къэралыгъом ышIын ылъэкIыштыр бэкIэ елытыгъ ащ шыпсэухэрэм, шылажъэхэрэм шылэкIэ амалэу ялэм, социальнэу ахэр къызэрэухъумагъэхэм. АщкIэ анахъ шъхъалэр, сьд фэдэрэ лъэхъани арэуштыу щыт, цIыфхэм япсауныгъэ къэухъумэгъэным исистемэ ифэшъуашэм тетэу зэхэщэгъэныр, уахътэм зыкхыщыримыганэу, ащ дакIоу Iоф ышIэн ылъэкIыныр ары.

пансеризацием къыхегъэубытэгъэнхэр, чэзыу-чэзыу «медосмотр» зыфалорэ Iофтхъабзэр зихэжьогъухэм апаий, Хэгъэгъу зэошхом иветеранхэм апаий

зэхэщэгъэнхэр, цIыфхэм псын-кIэу медицинэ IэпыIэгъу ягъэгъотыгъэным епхыгъэ Iофыгъохэр зехъэгъэнхэр. Мары «IэпыIэгъу псын-кIэм» истанцие

амалэу иIэ хъугъэхэм, реанимобильхэр къызэрэфашъефыгъэм ишIуагъэкIэ, машинэм сымаджэр ильэу IэпыIэгъу фэхъунхэ алъэкIы, нэбгырэ пчъагъэ-

мэ ящыIэныгъэ къагъэнэжы.

Нымрэ сабымрэ япсауныгъэ къэухъумэгъэным, ахэм медицинэ IэпыIэгъоу арагъэгъотырэм хэгъэхъогъэным ыкIи ар нахышIу шIыгъэным фэшI Адыгэ республикэ перинатальнэ гупчэм диагностикэ зэрэщашIышт, зионтэгъугъэ макIэу е мэкIэ дэдэу къэхъугъэ сабыхэм зэрэIэзэщтхэ, зыщайгыбштыхэ, «неонатальная хирургия» зыфалорэм ищыкIэгъэ медицинэ оборудование дэгъу дэдэхэр къафашъефыштых. Ахэм, Программэм къызэрэдилытэрэмкIэ, **сомэ миллион 214-рэ** апэIуагъэхъашт.

Мыхэм афэдэ IофшIагъэхэм агъэпытэшт ащ ыпэкIи сабыхэм, ныхэм япсауныгъэ къэухъумэгъэным фэшI республикэм щашIыгъэ лъэбкъушIухэр. Мары пчъагъэхэм къызэрагъэлажъогъэмкIэ, аужырэ ильэситфым къыкIоцI сабыеу республикэм къышыхъухэрэм япчъагъэ **процент 37,2-кIэ** нахыбэ хъугъэ.

ЖАКIЭМЫКЪО
Аминэ.

ПЕНСИЕХЭМКIЭ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭ

2012-рэ ильэсым ищылэ мазэ и 1-м къыщыублагъэу кIуачIэ яIэ хъугъэ бюджетым хэмыхъэрэ фондхэм страховоной тынхэр ахэгъэхъэгъэнхэм ехыылIэгъэ законом зэхъокIыныгъэу фашIыгъэхэм. Пстэуми агуу ахэр зылылэсыгъэхэр страховоной тынхэм ставкэу яIэхэр ары. Ахэр процент 30-м нэсэу нахъ макIэ хъугъэх: ПФР-м хэхъэрэ страховоной тынхэр процент 22-рэ, ФФОМС-м — проценти 5,1-рэ (шIокI зимыIэ медицинэ страхованием пае атыхэрэр а фондхэр ары джы зыхагъэхъэрэр), ФСС-м — проценти 2,9-рэ хъугъэх. Тыгу къэдгъэкIыжмэ хъушт гъэрэкIо цIыфхэр зыгъэлажъэхэрэм яIофышIэхэм апае тынхэр бюджетым хэмыхъэрэ фондхэм зэрахъагъэхъэщтыгъэхэр ыкIи ахэр процент 34-рэ зэрэхъуштыгъэхэр.

IофышIэ пэпчэ страховоной тынхэр зытэхъохэрэ базэу илагъэр, нэмыкIэу къэплон хъумэ, ильэсым къыгъэхъагъэу страховоной тынхэр зыхагъэкIырэр индексацие ашIыгъ. Ар сомэ мин 463-рэ хъуштыгъэмэ, мин 512-м нагъэсыгъ. А базэм шIокIырэ сомэ пчъагъэм тежыорэ страховоной тынхэу шIокI зимыIэ пенсие страхованием хагъахъэхэрэм ятариф проценти 10-м тетэу агъэнэфагъ. Арышъ, цIыфым сомэ мин 512-м ехъоу ильэсым къыгъэхъагъэмэ, ащ ехъурэ сомэ пчъагъэм пае ар зыгъэлажъэрэм пенсиехэмкIэ фондым проценти 10-м телытагъэу страховоной тынхэр шIокI

зимыIэ пенсие страхованием ифонд фыхигъэхъанхэ фае.

ЫпэкIэ зэрэщытыгъэм фэдэу, страховоной тынхэр зытыхэрэм ащыщ купхэм атыхэрэр джыри тариф нахъ макIэм тегъэпсыкIыгъэу къагъэнэжыгъэх. ГушыIэм пае, мэкъумэщ товаркыдэгъэ-кIахIохэу, организациехэу ыкIи шъхъээжъо предпринимательхэу мэкъумэщ хэбзэлахъ зыкI шыкIэр зыгъэфедэхэрэм ОПС-м хагъэхъэрэ тынхэр 2011-рэ ильэсым агъэфедэщтыгъэ тарифым — процент 16-м тетэу къэнэжыгъэх. Мыщ дэжыым шIокI зимыIэ медицинэ страхованием пае тарифыр проценти 2,3-м тегъэпсыкIыгъэшт. А тарифым тетышт сэкатноыгъэ зилэхэм апае атышт страховоной тынхэри.

СМИ-хэм апае тарифхэр тIэкIу къалэтыгъэх, ау ыпэкIэ зэрэщытыгъэм фэдэу фэгъэкIотэныгъэ нэшанэ яI. ШIокI зимыIэ пенсие страхованиемкIэ процент 20,8-м ыкIи шIокI зимыIэ медицинэ страхованиемкIэ проценти 3,3-м ахэр атегъэпсыкIыгъэх. Бизнесым пылъ предприятие цIыкIу ыкIи гурыт купэу производствэ ыкIи социальнэ лъэныкъохэм Iоф ащызышIэхэрэм ыкIи хэбзэлахъхэр «упроценкэм» тетэу бюджетым изыгъахъэхэрэм, джащ фэдэу аптекэ организациехэу ЕНДВ-р зыхахъэрэм, шIушIэ организациехэу хэбзэлахъхэр къызэрыкIо шыкIэм тетэу зытыхэрэм фэгъэкIотэныгъэхэр яIэх. Ахэм ПФР-м хагъэхъэрэ

Страхованиехэм кIэу къахэхъагъэхэр

страховоной тынхэр процент 20-м тетэу атых ыкIи а купым хахъэхэрэм 2012-рэ ильэсым ОМС-м пае тынхэр алахыштыхэп. Инжиниринговэ фэIо-фашIэхэр афэ-зыгъэцкIэрэ организациехэм ОПС-м тынхэр процент 22-м ыкIи ОМС-м проценти 5,1-м тетэу хагъэхъащтых, ау ахэм адрэ фэгъэкIотэныгъэ зилэ купхэм афэдэу, ильэсым зилэжъапкIэ сомэ мин 512-м ехъугъэ IофышIэхэм апае хэгъэхъожь шIыкIэм тетэу ОПС-м хагъэхъан фэе проценти 10-р арагъэтыштыгъэп.

Шъхъээжъо предпринимательхэу IофышIэхэр зымыгъэлажъэхэрэм ильэсым къыкIоцI страховоной тынхэу атын фаехэр къалыгъэным фэшI лэжъапкIэ анахъ макIэу хабзэм ыгъэнэфагъэр (МРОТ-р) тарифымрэ мээ 12-мрэ арагъао. МРОТ-р сомэ 4611-рэ, тарифыр 2011-рэ ильэсым зэрэщытыгъэм фэдэу ОПС-мкIэ ыкIи ОМС-мкIэ проценти 5,1-у къэнэжыгъэх. Арышъ, атын фаехэр мыхэм афэдыштых:

1966-рэ ильэсым къэхъугъэхэм ыкIи ахэм анахыжъэхэм зэкIэ ОПС-м пае страховоной Iахъэу атыштыр 4611 x 26 x 12 = сомэ 14386-рэ чапыч 32-рэ;

1967-рэ ильэсым къэхъугъэхэм ыкIи ахэм анахыжъэхэм зэкIэ атырэр страховоимрэ накопительнэмерэ IахытIоу атырагуащ: 4611 x 20 x 12 = страховоной Iахым пае сомэ 11066-рэ чапычи 4-рэ аты; 4611 x 6 x 12 = накопительнэ пае сомэ 3319-рэ чапыч 92-рэ аты. ОПС-м пае атырэр (КБК 392 102 02101 08 1011 160) аныбжэ емылытыгъэу, зэкIэмкIи зэфэдызэу гъэпсыгъэ: 4611 x 5,1 x 12 = сомэ 2821-рэ чапыч 93-рэ.

МэкъумэщышIэ (фермер) хызмэпшIаплэхэм тынхэр джащ ехыщырэу къалыгътэх, ау КФХ-м

хэт нэбгырэ пчъагъэм рагъэожьы.

КIэу къыхэхъагъэхэм ащыщэу джыри зы Iофыгъо тыкхыштыуштыгъэ. 2012-рэ ильэсым ищылэ мазэ и 1-м къыщыублагъэу Урысые Федерацием игражданхэм ыкIи IэкIыб хэгъэгъу гражданхэу ренэу ыкIи игъорыгъоу тыхэгъэгъу шыпсэухэрэм ямызакъоу, страховатэ шIыгъэкIэ алтыгъэх IэкIыб хэгъэгъу гражданхэу пIэлъэ гъэнэфагъэкIэ Урысые Федерацием къэкIуагъэхэу пIэлъэ гъэнэфагъэм темылытагъэу IофшIэнымкIэ зэзэгъыныгъэ адэзышIыгъэхэр е пIэлъэ гъэнэфагъэкIэ мэзыхым шIомыкIэу Iоф ашIэщтэу зэзэгъыныгъэ адэзышIыгъэхэри. Джы цIыфхэр зыгъэлажъэхэрэм страховатэ шIыгъэ пэпчэ страховоной тынхэр фитынхэ фае — Урысыем шышхэм ыкIи IэкIыб хэгъэгъу гражданхэм.

КIуачIэ зилэ законодательствэм гъэтэрэзыжыныхэр зэрэфашIыгъэхэм ишIуагъэкIэ страховоной тынхэр фондхэм ахэзыгъахъэхэрэм пшъэдэкIыжъэу ахырэр гъэлъэшыгъэ хъугъэх, законыр зэраукъуагъэм фэшI тазыру апыхэрэм зэхъокIыныгъэхэр афэхъугъэх: страховоной тынхэу къафалытагъэхэм ыкIи атыгъэхэм яхыылIэгъэ къэлэтытэнхэр ипIалъэм зэралтамыгъэлэсыгъэхэм пае нахыпэм сомэ 100 тазыру арагъэтыштыгъэмэ, джы сомэ 1000-м нэсыгъ, ащ имызакъоу, отчетыр затын фэе мафэу агъэнэфагъэм къыщыублагъэу аужырэ мэзишым атын фаеу къалытагъэм имазэ пэпчэ ыкIи мээ имыкIум атегъэпсыкIыгъэу пIалъэр зэраукъуагъэм пае проценти 3-м телытагъэу, ау сомэ пчъагъэу къалытагъэм ипроцент 30-м шIомыкIэу тазыру арагъэты; страховоной тынхэу къалытагъэхэм ыкIи атыгъэхэм яхыылIэгъэ отчетыр электроннэ шIыкIэм тетэу алтыгъэлэсыгъэным-

кIэ шапхъэхэр зэраукъуагъэм фэшI тазыру сомэ 200 атыралъхъэ; банк горэм счет къызэрэщы-зэIуихыгъэм е зэрэщызэфышIыжыгъэм ехыылIэгъэ къэбарыр страховоной тынхэр зытыхэрэм алтыгъэлэсыным пIалъэу (мэфи 7) зэриукъуагъэм фэшI сомэ 5000 тазыруу атынэу законом егъэнафэ; страховоной тынхэр тэрэзэу къызэралтытагъэхэр ыкIи ипIалъэм ехъулэу зэралтыгъэхэр уплэкIугъэным фэшI ищыкIэгъэ документхэр арымтыныхэу зэригъэнэфагъэм е ипIалъэм ехъулэу зэраримыхылагъэхэм фэшI цIыфым ыпэкIэ сомэ 50 тазыруу тыралъхъэщтыгъэмэ, джы ар сомэ 200-м нэсыгъ. Документэу арамыхылагъэ пэпчэ телытагъэу тазырыр арагъэты.

Страховоной тынхэр зытыхэрэм джыри зы Iофыгъо анаIэ тырадгъадзэ тшIонгъу. ТФОМС-м тынхэр хагъэхъанхэу зэрэщымытыжыым къыхэкIэу, 2012-рэ ильэсым къыщыублагъэу шIокI зимыIэ медицинэ страхованием бюджет классификациемкIэ кодэу иIэр (КБК) зэхъокIыгъэ.

Агъэфедэрэ законодательствэм фашIыгъэ зэхъокIыныгъэхэу 2012-рэ ильэсым ищылэ мазэ и 1-м къыщыублагъэу кIуачIэ зилэ хъугъэхэм яхыылIэгъэ къэбархэр УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд исайт (www.pftg.ru) иедзыгъоу «Работодателям» зыфиIорэм ижъугъотэщтых, джащ фэдэу ПФР-м ичIыплэ органэу страховоной тынхэр зыштитыхэрэм шыIэм къыщайышIухынхэ шIульэкIышты.

ДЭГУМЫКЪО Валентина. ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ страховоной тынхэм пэшэныгъэ адызехъэгъэныр, цIыфхэр страховатэ зышIыгъэхэм Iоф адэшIэгъэныр ыкIи чIыфэхэр къагъэтыжыгъэнхэр зэхэщэгъэнымкIэ иотдел ипаш.

**Къэзанэкъо
Джэбагъ**

Акьыл зилэм еупчыжьых

**Адыгэ просветитель цэрылоу Къэзанэкъо Джэбагъ
зыщылагъэу, зыщыпсэугъэ лъэхъаным охътабэ
тешэжьыгъэми, иакъылышлогъэ-губзыгъагъэкӀэ лӀыр
лӀэужыкӀэхэм къахэнагъ.**

Джэбагъ мэзаем и 6-м 1685-рэ ильэсым къэхъугъ, ильэс 65-рэ къыгъэшагъ. Исабыигъом къышчыкӀэдзэгъэу игулытэкӀи, иӀокӀэ-шыкӀэхэмкӀи, иакъыл зэгъэфагъэкӀи, ар фэкъулаеу къы-зэрэзыфигъэфедэрэмкӀи илӀэгъухэм къахэщыщыгъ. Гъэсэныгъэ-шӀэныгъэ къодыер арымырӀэу, гупшысэн ыкӀи ушгъый-гъэсэпэтхыдэ шӀыным фӀэлӀпӀэсагъ. ЧыжьӀэу плъӀэу, куоу гупшысӀэрэ цыфым илӀыпӀэгъу хэти фӀэныкӀу.

Ащ елытыгъӀэу, Къэбэр-тӀепӀц шхъаӀэу КъайтыкӀо АслъанбӀэ иупчӀэжьыгъоу щытыгъ. ЛъӀепкъ шӀэн-хабзӀхэр, цыф гъӀепсыкӀэ-шӀыкӀэхэр дӀэгъоу ышӀэщыгъэх.

ЗӀфӀэнчъагъэм ыкӀи лъышӀэжьым адыригъаштӀэщыгъӀэп. Ежъ ишӀлошӀ къыухъумӀэн акъыл ыкӀи амал кӀуачӀэ хӀэлыгъ.

Урысыем ипачъыхъӀэу Петр I-м Дагъыстан щыӀукӀэгуагъ.

Къэзанэкъо Джэбагъ ыцӀэ лъӀепкъ тхыдэм хӀэхагъ, ащ ищыс мы ӀотӀэжӀ кӀӀыкӀыр.

Ӏоф цыкӀу щыӀӀӀ, лы цыкӀу мышъумӀэ

Къэзанэкъо Джэбагъ ялӀэгъунӀэу, акъыл кӀӀрахынӀэу, еджӀэнджӀэшынхъу пщитӀу чыжьӀэу къыкӀи къӀэуагъэх. ДжэбагъӀэ иунӀэ къагъоти, зыкӀэупчӀэхэм къарауагъ:

— Шъузым игъусӀэу бжъын егъӀэ-тӀысхъэщӀ хатӀэм хӀэс.

— ОлахъӀэ шъузым бжъын дӀэзгъӀэ-тӀысӀэу хатӀэм хӀэсым акъыл кӀӀрысхыщт сӀоу сӀэ зыӀусымыгъӀӀӀӀӀ, — ыӀуи, зы пщыр къыдӀкӀыжьыгъ.

— Мош фӀэдиз къӀэскӀугъӀэу сӀыдӀэу щытми зӀсымыгъӀӀӀӀӀ олахъӀэ сымыкӀожын, — ыӀуи адрӀр ыдӀэжъ еблӀэгуагъ.

— ХъакӀэ уиӀ, Джэбагъ! — зыраӀом, хатӀэм къыхӀкӀыжьы хъакӀӀыщым кӀуагъ.

ХъакӀэм игъусӀэ зӀригъӀэзӀжьыгъӀэу ДжэбагъӀэ рӀуагъ.

— АдӀ, псӀэуми чӀэзыу яӀ. СӀэри си-сабыигъом чышым сытесӀэу сиӀыбджӀэ-гъу цыкӀумӀэ сахӀэтыгъ. Нахъ ин сиӀэ-хъум, шым сытесӀэу сиӀэгуӀмӀэ ашӀӀӀӀӀ адӀэсшӀагъ: пхъӀӀӀшӀӀӀӀӀ сӀыгъӀэу сыжъуагъ, гъупчӀӀӀ сӀыгъӀэу сыхыгъ, щӀэмӀдж сӀыгъӀэу мӀкъу сеуагъ. Жъы сыӀэхъум, слӀӀӀкӀыжьыӀӀӀ арышъ, шъу-зым бжъын дӀэсӀшӀӀ. **Ӏоф цыкӀу щыӀӀӀ, лы цыкӀу мышъумӀэ,** — ыӀуагъ Джэбагъ.

(Тикорр.).

Сабыигъор зынахъ тхъагъо мышъужыӀӀ уахът. Ар хӀткӀи лъаплӀэ ыкӀи ныбжыӀӀ гуӀм къӀӀӀ. Анахъ Ӏоные-шӀӀӀӀӀ хӀтӀӀ кӀӀӀӀцыкӀуи зыхъурӀӀ кӀоу, гушӀыӀӀ, ильӀэси 3 — 5 горӀыныбж зыхъукӀӀ ары. ЕтӀуп-щыгъӀэу къӀӀӀӀӀыгъӀэ псӀӀӀӀӀ зӀрегъашӀӀ, ыльӀэгъуи, зӀхихи акӀӀӀупчӀӀ, атӀӀӀӀӀӀ, алъӀӀӀӀ, алъӀӀӀӀ, агъӀӀӀмӀкӀы — зӀкӀӀ дунаир, щыӀӀӀӀӀ зыӀуеӀӀ, зӀрегъашӀӀ. ДжӀащ фӀӀдӀ сабыӀ нӀжгъур дӀӀагъ Барасбый.

ШомыгъӀӀӀӀӀӀӀӀ зыкӀӀ-мыупчӀӀӀӀ зыӀагъӀӀ, емыӀӀ-щыжъ упчӀӀӀӀӀ цыкӀугъ. УпчӀӀӀӀ аӀуагъӀӀмӀ, зышӀӀӀжы-щыгъӀӀ, шхӀӀӀыщыгъӀӀ. ШъӀӀӀжыер быным ясабыӀ гъӀӀӀӀӀӀӀ. Уинымы ныбжы угу къӀӀмыкӀыщтӀӀ, уиакъыл зытемыфӀӀӀӀӀ жъым ренӀэу къычӀӀупхъукӀыщыгъ — Ӏушыцагъ. ИкӀӀӀсагъ пшысӀхэр, таурыхъхэр, тхыдӀӀжъхэр. Уна-гъом исхӀэми кӀӀӀӀӀцыкӀуи ипӀун-лӀӀжынкӀӀэ зи къӀӀӀӀӀ-щыгъӀӀ. ЗыфӀӀныкӀуи, зыща-гъакӀи щыӀагъӀӀ. Ау «зызӀри-мыгъӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ» упчӀӀӀӀ-лӀыхъоныр арыгъ.

ИсабыигъӀэ емылӀытыгъӀӀ, Барасбый цыкӀур пчӀӀӀжыӀӀӀ кыӀзӀӀӀӀӀӀӀ гушӀоу пӀӀӀӀӀ кыӀтӀысхъӀӀӀӀӀ. УнӀэм къыдинӀӀӀ инан иджӀ-гогъугъӀӀ, иныбджӀӀӀӀӀӀ, иупчӀӀӀжыгъугъӀӀ.

— А сикӀӀӀӀӀхъужъ шхъӀӀ-хъумыгӀӀ дӀд! — ыӀоти, янӀ-жъи сыдигъуи къом ыкӀо щыгушӀукӀыщыгъ. Ежъ шъӀӀ-жыӀӀӀ гухъӀ-шӀуӀхъӀ дӀдӀӀ, уелъӀӀун е епӀон имыщы-кӀагъӀӀ, есӀӀжыгъӀӀ, игуапӀэ ышӀӀӀӀ ӀаплӀышхо къыришӀӀ-кӀыти, ыӀупшӀӀӀ убӀӀӀӀӀӀӀ цыӀӀӀӀӀ цыкӀуи инанӀ ыӀупӀэ нигъӀӀӀыщыгъ.

— А бӀӀджӀӀые тхъагъӀӀӀ цыкӀу, ара нанӀ зӀребӀӀхӀӀӀ? — зыриӀокӀӀ, зӀтеутӀӀу щхыӀӀ, сӀмӀӀӀӀӀӀ кыгурыӀоу, етӀуп-щыгъӀӀ ильӀэси 5-м ит сабыим

тхъӀӀӀӀ унӀ пчӀӀӀӀ кыри-чъыхъакӀыщыгъ. ЕтӀанӀ зӀ-рикӀӀӀӀ, макӀӀӀу пшъыгъӀӀ, шхъӀӀӀыгъупчӀӀӀ кӀӀӀӀӀӀӀ, пхъӀӀӀӀӀӀжыӀӀӀм тегъӀу дуна-им хӀаплӀӀӀӀыгъ.

ХъӀу Рекси, чӀӀӀӀу пырӀӀӀӀ зышӀӀӀӀӀ КъӀӀӀӀӀ, гыкӀыгъӀ-кӀапсӀӀ унӀ ӀупӀӀ зӀпырыщы-гъӀӀм тес бзыухӀэми яплӀыныр ишӀӀӀыгъ. ОшӀӀӀ-дӀмышӀӀӀу джӀащ дӀжыӀм о угу къӀӀмыкӀы-гъахъ горӀӀӀӀ кӀӀӀӀӀӀӀыгъ.

Мыщ дӀжыӀм атӀӀӀӀӀӀ зӀпӀӀӀӀӀ-къӀӀӀӀӀ дахӀӀу ЖъыӀу пчӀӀӀӀӀ шъыпкӀӀӀм шхъӀӀӀӀ-кыгъӀӀ-лӀӀдӀӀӀӀ папчӀӀӀу кы-Ӏухъи, «тыкӀу-рыкӀу» ригъӀӀоу, чылӀӀ кыӀзӀӀӀӀӀдӀжӀӀӀӀу кӀӀӀӀӀӀ. Барасбый зӀхихы-гъӀӀм ыгу зыкыӀригъӀӀӀӀӀ-тагъӀӀу нанӀм еупчӀӀы:

— АтӀӀӀӀжыӀӀӀ бӀӀӀ, бӀӀӀ кӀӀдӀжагъӀӀа, нан, зыгорӀӀ кӀӀ-кӀӀӀӀӀӀ джы тадӀжъ? — аӀоу

зӀкӀӀӀӀ зӀхӀӀӀӀу кыгушӀыӀӀӀмӀ, хӀт кыӀӀӀӀӀӀ зӀрафыӀӀӀӀмӀ-фыжыӀӀӀӀ ашӀӀ. Ори, сикӀӀӀ-лӀӀхъужъ дах, нахъыжыӀӀ кӀӀ-гушӀыӀӀ зыхъукӀӀ едӀӀу, зӀпы-мыгъӀӀ, хъунбӀа? — фӀӀгумӀӀӀу гъӀӀӀӀӀӀӀӀӀ pelo.

Мор сабыиба, тӀӀӀӀу ушъы-им езӀщыгъӀӀ «Хъун, хъун, хъун...» elo telunklӀӀӀ. ЕтӀанӀ зыгорӀӀ зӀрӀӀӀӀӀӀӀ, ыгу кыӀзӀӀӀӀӀӀӀ кӀӀӀӀӀӀу янӀӀжъ кыӀкӀӀӀӀӀӀӀӀ, иджӀӀ-

КӀӀӀӀӀӀ арымӀ, упчӀӀӀ нӀгу.

— Нан, кыӀсаӀу... — кӀӀӀ-ухыгъо римыгъафӀу, «сыда джыри кӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ кӀӀӀӀӀ-гъӀӀ?» elo.

Барасбый кыӀзӀуепхъоты: — Нан, бзыу цыкӀуми гу иӀа, сӀыд фӀӀдиза?

ЗӀхихыгъӀӀ ыгъӀӀӀӀӀӀӀу нанӀ ГошӀӀӀӀжъ ышӀӀхъӀ кыӀп-хъотагъ, ау кыӀӀони кыӀгъо-тыгъ.

— Мо цыкӀӀӀӀӀӀӀм сӀыди ыгуа, иӀӀӀ ащ гу, сикӀӀӀӀ.

ШъӀӀӀжыӀӀӀ кыӀзӀӀӀӀӀӀӀ. — ИӀ, — ыӀуагъ, теубыта-гъӀӀ хӀӀӀӀ, — нан, о пшӀӀӀӀӀӀа гу ащ зӀриӀӀӀ?

НанӀр зӀтекъагъ.

— Мары, — elo сабыим, ежъ ыӀӀ сӀмӀӀгу цыкӀу ыбгъӀ-гу тырӀӀхъӀ, — сӀэри гу сиӀ, «цыкӀ-сыкӀ» ыӀӀӀӀ макӀо, бзыуми гу иӀ, ари кыӀтео, — ышӀӀӀӀӀӀӀ тӀӀӀӀуи зегъӀӀӀӀ-гъоӀжы, ыӀӀӀӀ ыкӀыбкӀӀӀӀӀ-ца-гъӀӀ, лӀыжъ тӀысыжыгъӀӀу.

— А си ТхъӀ лъаплӀ, а зӀкӀӀӀ сыдым фыуигъашӀӀӀа? — Го-шӀӀӀӀжъ егъӀӀӀӀагъ.

— СимамӀӀ учитеӀницӀба, кыӀсиӀуагъ, — шъӀӀӀжыӀӀӀ мӀӀушӀо дунаир фӀмыхъужыӀ.

— МамӀ кыӀуиӀуагъӀӀа адӀ бзыу цыкӀум ыгу кыӀщӀӀӀ-рӀӀ зыфӀӀдизыӀ? — джы ара-мыгъӀӀӀӀжыӀӀӀӀӀ щыӀӀӀ кыри-гъӀӀӀӀӀу еупчӀыгъ. — ЫщӀӀӀ-гъӀӀа зыгорӀӀӀӀ?

Сабыир джы кыӀпыпкӀӀӀ-пагъ:

— Тхъапша, нан, кыӀщӀӀӀ-рӀӀ бзыу цыкӀум ыгу? — уцӀ-жыӀӀӀӀ.

— Ежъ ӀӀбжым фӀӀдиз хъу-рӀӀ бзыур, ащ ыгу ышӀӀӀӀӀӀ бӀӀ пшӀӀӀӀӀӀ, ӀӀбжӀӀӀӀӀ фӀӀдиз, — ыӀуи, ыӀӀхъомбӀӀ ӀӀбжӀӀӀӀ-ныкӀо ригъӀӀӀӀӀӀӀ.

ЯнӀ цыкӀу-цыкӀоу унӀм кыӀзӀӀӀӀӀӀжыгъӀӀм ыгъӀӀгу-шӀуагъӀӀ, зи шӀомыӀофыжыӀӀ, сабыӀ Ӏушым ащ ыпшӀӀӀ псынкӀӀӀу зыридзӀагъ.

МАМЫРКЪО Нуриет.

Тхъапша къыщӀӀӀӀӀ?

(КӀӀӀӀӀӀӀӀ рассказ)

ТыгъӀнапӀм зезыгъӀӀхӀӀӀ хъӀмрӀӀ чӀӀӀӀмрӀӀ яплӀ-яплӀи зӀ кыӀуагъ:

— Нан, РексӀӀ КъӀӀӀӀӀ зӀкӀӀӀӀӀа?

— ЗӀкӀӀӀӀӀ адӀ, — пымылӀ шӀагъоу ыӀуагъ инанӀ.

Ау шъӀӀӀжыӀӀӀ ащ щыгуп-сӀыгъӀӀ, джӀӀуапым ыгъӀӀӀӀӀ-пагъӀӀ:

— Нан, ахӀӀри уикӀӀӀӀ-цыкӀуӀа?

НанӀ ГошӀӀӀӀжъ щхыр кыӀ-ӀуригъӀӀӀыгъ.

— ТӀӀӀӀ дӀдӀӀу пӀуагъӀ, си-кӀӀӀӀ, ахӀӀри сыкыӀздеушӀӀ-кыӀхӀӀӀм — згъӀӀхӀӀӀ, нӀмы-кӀӀӀӀ, кыӀсӀӀӀӀхӀӀӀм ашыщыӀ, ау сикӀӀӀӀӀӀӀӀ ымышӀ цыфхӀа? (Сабыир кыӀр-кыӀркӀӀӀу зӀте-утӀӀу мӀӀӀхы). МыхӀӀр тишагу дӀт псӀӀушхъӀӀ. Угу иубыт псӀ-ушхъӀӀӀ — хъӀ, чӀӀмы, мӀӀы, чӀӀты, шкӀӀӀ, чӀӀты... — ыӀӀӀ ГошӀӀӀӀжъ кыӀпчъыгъӀӀ.

зӀхихыгъӀӀ мо ӀушыцӀм ыгу риубытагъ.

— О кӀӀӀӀӀӀӀ, кӀӀхъушӀти умышӀӀӀӀ горӀӀ щыӀа, — ГошӀӀ-фӀыжъ ыгъӀӀӀӀӀӀӀӀ шъаом игулытӀӀ, — моу къаӀуи, кӀӀ-лӀӀшхо ухъугъӀӀӀ, псынкӀӀӀу зыфӀӀӀӀӀ, зытхъаӀ, ӀӀшӀу дӀдӀу узгъӀӀӀӀӀӀ. ПлъӀӀгъурӀба, бзыужыӀе цыкӀумӀэ анӀхъ мы-хъухӀӀӀм бӀӀшӀагъӀӀу кӀӀушы-жыӀыи, затхъаӀыгъ ыкӀи шхӀ-гъахӀӀ. «Барасбый чъыӀе нӀгу, шхъахынӀэ цыкӀу» аӀонышъ, кыӀбдӀхъащыщытх.

— Нан, сыда сызыкӀӀӀбгъап-цӀӀӀӀ, бзыухӀӀ гушӀыӀӀхӀӀӀӀӀ, — кыӀрӀӀӀӀӀы иным фӀдӀу.

— А сурӀт, бзыухӀӀ мыгу-шыӀӀӀӀӀм сыдым фапшӀӀӀӀа, ахӀӀри цыфым фӀдӀӀ къабзӀу, «цыу-цыу» рагъӀӀӀӀӀ, ежъ абзӀӀӀ зӀгъурӀӀӀ. АхӀӀри яма-мӀхӀм ядӀӀу, ӀорышӀӀӀ, зырыз гушӀыӀӀӀу ашӀы, армырмӀ

накӀӀӀ еубытышъ, шхъӀӀӀы-гъупчӀӀӀм рещӀӀӀӀ, джӀӀгурӀӀ бзыу купым ӀапӀӀ фешӀы.

— Нан, уикӀӀӀӀӀӀ бзыу цыкӀуӀхӀӀ?

— СимыкӀӀӀӀӀ сыфита о уикӀӀӀӀӀӀ, си Барасбый, — ГошӀӀӀӀжъ сабыим кыӀгъӀӀ-пшыгъӀӀ elo, шъӀӀӀжыӀӀӀӀ раз, ынӀ шӀуцӀӀ пырӀӀжыӀӀӀӀ ыгъӀ-джӀӀгужӀ кӀӀӀӀӀӀ:

— Нан, моу бзыу цыкӀуӀхӀӀ згъӀӀӀӀӀӀӀ, хъаӀыгъу кыӀ-сӀтба!

— ЕплӀ джы тызнӀсыгъӀӀм. АхӀӀр зыбгъӀӀӀӀӀӀӀӀ о дӀгъоу, кӀӀӀӀ пыгъӀӀ ухъунӀу узышхӀӀӀ уӀ, джӀащыгъӀӀм тикӀынышъ, шкӀӀӀӀӀӀӀ зӀкӀӀӀ яттыщытх, — elo, сабыир ӀанӀм рещӀӀӀӀ. ШъӀӀӀжыӀӀӀ пчӀӀӀӀжыӀӀӀм фежъӀ, ышхырӀм нахъыб ыгъӀ-ушкӀӀӀӀӀ. Ар ГошӀӀӀӀжъ елӀӀгъушъ, «аӀ-анасын, плъӀ-гъурӀба ащ ишхӀӀӀ» ыӀӀӀӀ, ыӀӀӀ фегъӀӀӀысы.

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ И КЪЭРАЛЫГЪО СОВЕТ — ХАСЭР, ИМИНИСТРХЭМ Я КАБИНЕТ

Адыгэмэ ятарихъ кырелотыкы

Краснодар итхылъ тедзаплэ зы мин хъоу кыщыдэкыгъэ тхылъыр адыгэхэм ятарихъ чыгу фэгъэхыгъ. Шъо зэфэшхьафхэмкIэ гъэкIэрэклагъэ, лъэгъупхъэу гъэпсыгъэ. Пэублэ гуцылэм шIэныгъэлэжъэу Хъоткыо Са-мир кыщилуатэрэм пэсэрэ лъэхъаным ухещэ.

Тхылъыр зэхэзыгъэуагъэхэр: Б. Едыджыр, Хъ. Дауыр, А. Джамырзэр, С. Хъоткыор арых. ШIэныгъэлэжъэу Едыдж Батырай кызырэтитуагъэу, тхылъым илгъетегъэуцо Мыекъуапэ щызэхашщт. Тарихъым инэ-

кIубгъохэм цыфхэр нахьышIоу ащагъэгъозэнхэ ямурадэу тхылъым Iоф дашIагъ.

Географии картэхэм уяплъызэ, къуаджэу титарихъ чыгу итыгъэхэм, псыхъохэм, псэу-пIэхэр зэрэгъэпсыгъагъэхэм,

нэмыкIхэм зашыогъэгъуазэ. Адыгэхэр итэкъухагъэхэу дунаим щэпсэх. Пэсэрэ лъэхъаным гукIэ зыкыфэгъэгъэхэм, тильэпкыгъэу гъогоу къакIугъэр нахьышIоу зэбгъэ-шIэн плъэкIышт. Лъэпкыхэр нахьышIоу зэрэшIэнхэм, азыфагу зэмызэгъыныгъэ кымы-хъаным, шIэжъ тилэным тхылъыр афэгъэхыгъ.

Сурэтым итыр: **ТХЫЛЪЫМ ИТЕПЪ.**

ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ ИГЪОГУХЭМКIЭ

Лъэпкы Iофыгъохэм, культурэмрэ искусствэмрэ ныбджэгъушIу зэфышIыгъэмэ ахэтэлъытэх композитор цIэрылоу Нэхэе Аслъанрэ Тыркуем ит Адыгэ Хасэм илгъэ-сыбэрэ пэщэныгъэ дызезыхъэгъэ Гугъэжъу Джыхъанрэ.

Филармонием щызэхашщэ

— Дунаим щыцIэрыло ансамблэу «Ислъамыем» сыд фэдызыр сеплгыгъэми, шIогъэшIэгъон, — ело Гугъэжъу Джыхъан. — Тиорэдхэм тядэлуныр, тикъашIомэ тятлгыныр тикIас, Адыгэ Лъэпкы театрэ, ансамблэхэу «Налмэ-сыр», «Ислъамыер» кыэрэкIох. Синыбджэгъоу Нэхэе Аслъан шIоу щылэр кыдэхъунэу фэсIо.

— Мы мафэхэм Сирием щырэхъатэп, — кыелуатэ Нэхэе Аслъан. — Тинэлъасэхэм, ныбджэгъухэм телефонкIэ тафытео. Кыхэзгъэщынэу сызыфаер зы. Тильэпкыгъэхэр егъэзыгъэхэу,

зыдакIохэрэр амышIэу, зыгори къаыжъу тыхэу икIыжыгъагъэх. Джырэ уахътэ Iофхэр нэмыкIэу хъугъэх. Къэзыгъэгъэхэ зышIоигъо тильэпкыгъэу щыпсэунхэу чыгу агъотышт, хабэр Iэпылэгъу афэхъушт, цыфхэм яшIуагъэ арагъэкIышт.

Сирием непэ щырэхъатэп. Ащ фэшI общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» зэфэс зэхещэ. Iофтхъабзэр филармонием мэзаем и 11-м, сыхъатыр 11-м шаублэшт.

Сурэтым итхэр: **Гугъэжъу Джыхъанрэ Нэхэе Аслъанрэ.**

УШУ. ЮФО-м ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Анахъ лъэшхэм Адыгеир ащыш

Урысыем и Къыблэ шъолъыр ушумкIэ изэнэкъокъу Краснодар щыкIуагъ. Адыгеим иныбжыкIэхэм апэрэ чыплэу 23-рэ, ятIонэрэу 7, ящэнэрэу 8 кыдахыгъэх. ЯухъазырыныгъэкIэ тиспортсменхэр къахэщыгъэх.

Апэрэ чыплэхэр кыдзыхыгъэмэ ащыщых Къадыр Ибрахымэ, ШэхэлI Бислъанэ, Хъати-кыомыкыо Тимур, Исметлэ Рустам, нэмыкIхэри. Адыгэ Республикэм спорт лъэпкызу зыщызыушъомбгъурэмэ ушур ахэтэ-лгытэ. Мыекъуапэ имызакъоу, районхэм зыгъэсаплэхэр къащы-зIуахыгъэх.

Тренерхэу Къэлэшъэо Аскэр, Бжъэтхэлэ Алай, Абрэдж Аслъан, ХъокIо Азэма, Хъоклон Зу-

бер, Даур Хъамид, Вэрэкъо Долэт, НэмытIэкъо Аскэр, Мыкыо Алай зэнэкъокъур зэрэкIуагъэм лыплъагъэх. Агъэсэрэ ныбжыкIэхэм ялэплэсэныгъэ зэрэхагъэхъоштым зедегупшысэх.

Тренерхэу Мыкыо Алай кызырэтитуагъэу, къоджэ спортым зыкыгъэлэтыгъэным фэшI Мыекъуапэ щылэжъэрэ тренерхэм яопыт зерагъашIэ. Спортсменхэм шэн-зекIокIэшIухэр щыIэныгъэм щызэрахъанхэм фанIух.

ФУТБОЛ

Натхъохэр «Рубин» щешIэх

Тигъэзет кызырэхуытыгъагъэу, Натхъо футболистхэр «Рубин» Казань щешIэх. Натхъо Бибарс Израиль щапIугъ, Натхъо Амир Мыекъуапэ щыщ. Амирэ ятэу Адамэ мыекъопэ футбол клубэу «Зэкъош-ныгъэм» идиректор шъхьал.

Мы мафэхэм «Рубин» Казань Тыркуем щыI. Клубым иныбжыкIэ командэ Натхъо Амир рагъэблэгъагъ, ныбджэгъу ешIэгъухэм ахэлажэ. Урысыем иныбжыкIэ хэшыпыкIыгъэ командэ А. Натхъор аштагъ, 1996-рэ илгъэсым къэхъугъэ кIалэмэ ягъусэу дунэе зэ-лукIэгъумэ ахэлэжъэнэу зегъэхъазыры. Мыекъуапэ ия 11-рэ гурыт еджаплэ Натхъо Амир щеджэ.

«Рубин» Казань итренер шъхьалэу Курбан Бердыевыр А. Натхъом кыщытхъугъ. Командэм зэунэкъош Натхъохэр зэрэщешIэхэрэм егъэгъушIо.

ДЗЮДО. ЮФО-м ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Мыекъуапэ щэкIо

Урысые Федерацием и Къыблэ шъолъыр дзю-домкIэ изэнэкъокъу Адыгэ къэралыгъо универси-тетым физкультурэмрэ дзюдомрэкIэ иинститут щыкIошт. Илгъэс 20-м нэс зыныбжыхэр мэзаем и 4 — 5-м алырэгъум щызэбэнышIых.

Адыгэ Республикэм дзю-домкIэ изэнэкъокъу хагъэунэфыкIырэ чыплэхэр кыщыдзыхыгъэхэр арых Къыблэ шъолъырым изэ-лукIэгъумэ ахэлэжъэштхэр. Тренерхэу Бэджыдэ Вячеслав, Бастэ Сэлымэ, Хъа-шъуанэкъо Айвар, Нэпсэу Бислъанэ, Игорь Вержбицкэм, Хъабый Байзэт, нэмыкIхэм агъэсэрэ бэнакIохэр зIулкIэгъухэм ащылгъэгъушIых.

Апэрэ чыплэхэм афэбэ-нэшIых Мерэм Андзаур, Делэкъэрэ Рустам, Хъушт Ахъмэдхъан, Борэн Аскэр, фэшхъафхэри.

НэкIубгъор
зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрхэм
я Кабинет

КъыдзыгъэкIырэ:
Адыгэ Республикэм
лъэпкы IофхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тильэп-
кыгъэхэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шъхьалэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редакциер
зыхъышIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иагъэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшгъэдэкIыжъ зы-
хырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын IофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэлары-
шIанI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым кыхиу-
тыхэрэм мышып-
къагъэу къаафэ-
хэрэмкIэ къэзыт-
хыгъэхэм пшгъэдэ-
кIыжъ ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым щылажъэхэр-
рэмрэ яеплгыкIэ
зэтемыфэн ылгэ-
кIышт. Гъэзет-
еджэхэм кыбт-
фагъэхырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкIи къэ-
зытхыгъэхэм
аIэклэдгъэхъа-
жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
3806
Индексхэр
52161
52162
Зак. 256

Хэутыным
узшыкIэтхэнэу щыт
уахъэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахъэр
Сыхъатыр 18.00